

LA RENAXENSA

PERIODICH DE

LITERATURA, CIENCIAS Y ARTS.

ANY I.

BARCELONA.

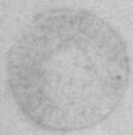
—
ESTAMPA CATALANA DE L. OBRADORS Y P. SULÉ
CARRER DE PETRITXOL, 6.

—
ANY MDCCCLXXI

LA REVISTA

PERIODIC DE

LITERATURA, CIENCIAS Y ARTS.

AN Y I.

BARCELONA

ESTABLECIMIENTO EDITORIAL DE LA REVISTA
CALLE DE PERDURER, 10

TAULA D' AUTORS Y DE LLURS COMPOSICIONS.

ALDABERT (<i>Pere</i>)		Los usatges de Barcelona, (Continuació.)	55.	GENÍS Y AGUILAR, (<i>Martí</i>)	
L' ayre.	9.	Los usatges de Barcelona, (Acabament.)	73.	Ensomni.	193.
ALESAN Y NOGUÉS (<i>Joseph</i>)		Poblacions de Catalunya qu' han batut moneda.	147.	GIRBAL, (<i>Enrich Claudi</i>)	
A la Jove Catalunya.	271.	BUTINYÀ, (<i>Francisco</i>)		La Custodia del Corpus de la catedral de Girona.	121.
ALSUS, (<i>Pere</i>)		Al peu del bressol.	153.	GRAHIT, (<i>Emilio</i>)	
L' estany de Banyolas.	93.	CABANYES (<i>Llorens de</i>)		Francisco Xavier Dorca, sa vida y sas obras.	171.
L' estany de Banyolas, (Continuació.)	102.	Sisuald.	136.	Francisco Xavier Dorca, sa vida y sas obras, (Continuació.)	183.
L' estany de Banyolas, (Acabament.)	115.	Lo esperit novell de la nostra Terra.	270.	Francisco Xavier Dorca, sa vida y sas obras, (Continuació.)	195.
Unificació de mesures, pesos y midas durant lo segle XVI.	165.	CARETA Y VIDAL, (<i>Antoni</i>)		Francisco Xavier Dorca sa vida y sas obras, (Acabament.)	200.
Breu ensaig geològich de la conca de Banyolas.	237.	Traducció d' una poesia gallega de Na Rosalia Castro de Murguia.	101.	GUIMERÀ, (<i>Angel</i>)	
Breu ensaig geològich de la conca de Banyolas, (Continuació.)	249.	Hi vols venir?	141.	Lo vent del segle.	7.
Breu ensaig geològich de la conca de Banyolas, (Continuació.)	261.	CARRIÓ, (<i>Maurici</i>)		Epistola a mon amic en Jaume Ramon en la mort de sa germana.	45.
Breu ensaig geològich de la conca de Banyolas, (Continuació.)	277.	Autógrafo d'en Marici Carrió.	145.	Al Bruch.	129.
Breu ensaig geològich de la conca de Banyolas, (Acabament.)	289.	CERVERA, (<i>Adalbert de</i>)		La mort dels furs.	228.
ARGULLOL, (<i>Joseph d'</i>)		Lo Cinamomo.	173.	JACAS, (<i>Manel</i>)	
L' estrella de la fè.	18.	La primera flor.	230.	Una volta pel cel.	296.
L' aureneta del balcó.	99.	Las flors del ball.	231.	JOCHS FLORALS DE BARCELONA, (<i>Consistori dels</i>)	
AULESTIA Y PIJOAN, (<i>Antoni</i>)		COCA Y COLLADO, (<i>Emilio</i>)		Consistori dels Jochs Florals de Barcelona.	15.
L' observació artística y 'ls estudis històrichs.	43.	Lo jorn dels morts.	256.	Consistori dels Jochs Florals de Barcelona.	39.
Bibliografia.	139.	CODINA Y BORDOTXICH, (<i>Jordi</i>)		Consistori dels Jochs Florals de Barcelona.	39.
Bibliografia.	156.	La de tots.	263.	Consistori dels Jochs Florals de Barcelona.	53.
L' ensenyansa de la llengua y literatura catalanas.	159.	COLOMINAS Y FERRANT, (<i>Joseph</i>)		Consistori dels Jochs Florals de Barcelona.	66.
Bibliografia.	179.	Al amor.	178.	Consistori dels Jochs Florals de Barcelona.	95.
Bibliografia.	257.	Amor perdut.	292.	JORDI.	
Bibliografia.	285.	CH.		A una Roseta.	244.
A.		Correspondencia de Matanzas.	272.	JOVE CATALUNYA, (<i>La</i>)	
Exposició Catalana; V.	243.	DRAPER, (<i>Miquel</i>)		La Jove Catalunya.	181.
Exposició Catalana; IX.	265.	Fou un somni!.	308.	La Jove Catalunya.	203.
A. A. Y P.		D.		La Jove Catalunya.	221.
Teatre Català.	14.	Bibliografia.	231.	La Jove Catalunya.	245.
Teatre Romea.	26.	FERRER, (<i>Joan B.</i>)		La Jove Catalunya.	274.
Teatre Català.	52.	L' ànach descontent.	283.	La Jove Catalunya.	302.
La Reconstrucció del antich temple de Junqueras.	191.	FORNER, (<i>Maria</i>)		JULIAN CAVERO, (<i>Joseph</i>)	
Teatre Català.	231.	La mestressa jove.	149.	En l' àlbum d' en F. M.	203.
Teatre Català.	244.	FORTEZA, (<i>Geroni</i>)		J. B.	
A. DE B.		La flor solitaria.	140.	Correspondencia de Girona.	285.
Lay.	304.	FORTEZA, (<i>Thomas</i>)		J. T. B.	
BALAGUER, (<i>Andreu</i>)		L' únich consol.	112.	Exposició Catalana; XI.	266.
Del gremi y art dels corallers en Barcelona.	247.	FONTRENAT.		LL.	
Del gremi y art dels corallers en Barcelona, (Continuació.)	259.	A la mort del poeta en R. Pujol català de cor.	49.	Epigramas de Marcial.	192.
Del gremi y art dels corallers en Barcelona, (Continuació.)	275.	L' aygua.	140.	LL. R.	
Del gremi y art dels corallers en Barcelona, (Acabament.)	287.	FRANQUESA, (<i>Marian</i>)		Correspondencia de Lleyda.	271.
BARÓ, (<i>Teodoro</i>)		¡Era un àngel!	33.	MANEL PAU, (<i>Francisco</i>)	
Las llàgrimas del àngel.	33.	F. M. Y F.		La nina del mas.	79.
Meditació.	215.	Esposició de Bellas Arts.	131.	MANEN, (<i>Joseph</i>)	
BATET, (<i>Joaquim</i>)		Esposició de Bellas Arts.	229.	Lo prech d' un àngel.	281.
La Naturalesa ó l' Art.	303.	Teatres.	257.	MASFERRER, (<i>Joseph</i>)	
BELL-LLOCH, (<i>Maria de</i>)		Teatre Català.	273.	Reflexions històriques.	207.
Lo salt de la núvia.	57.	Bibliografia.	300.	MASPONS Y LABRÓS, (<i>Francisco</i>)	
Lo castell del amor.	111.	F. M. Y L.		La cirereta de pastor.	7.
La llàgrima.	269.	Corts Catalanas.	201.	L' aprenentatge.	47.
BERTRAN Y BROS, (<i>Pau</i>)		Corts Catalanas.	283.	La brema.	75.
Son esguart.	268.	Corts Catalanas.	297.	Lo fossar.	135.
BOTET, (<i>Joaquim</i>)		Corts Catalanas.	306.	Dels càrrechs del general de Catalunya.	162.
Los usatges de Barcelona.	17.	GELABERT, (<i>Anfós</i>)		Dels càrrechs del general de Catalunya, (Continuació.)	174.
Los usatges de Barcelona, (Continuació.)	29.	Ullada artística a Girona.	35.		
Los usatges de Barcelona, (Continuació.)	41.	Ullada artística a Girona, (Continuació.)	78.		
		GELABERT Y CABALLERÍA, (<i>Enrich</i>)			
		La reginalas flors.	48.		

Dels càrrechs del general de Catalunya. (Continuació.) . . .	187.	RIERA Y BERTRAN. (Joaquim)		T.	
Dels càrrechs del general de Catalunya. (Continuació.) . . .	240.	Carta literaria a mon intim amic Francesch Ubach.	2.	Exposició Catalana; III.	241.
Dels càrrechs del general de Catalunya. (Continuació.) . . .	252.	Carta literaria a mon coral amic Pere Nanot Renart.	31.	Exposició Catalana; IV.	242.
Dels càrrechs del general de Catalunya. (Continuació.) . . .	281.	Carta literaria a mon benivolgut amic Joseph Roca y Roca. . . .	87.	T. DE B.	
Dels càrrechs del general de Catalunya. (Acabament.)	293.	Carta literaria a mon car amic Joan Montserrat.	123.	Las esposallas del mort.	141.
MATHEU. (Francesch)		Carta literaria a mon apreciat amic Antoni Aulestia.	160.	Las esposallas del mort, (Acabament.)	153.
Chant d' amors.	64.	Pensaments Catalans.	185.	UBACH Y VINYETA. (Francesch)	
MIQUEL Y BADIA. (Francisco)	226.	Discurs llegit en l'obertura del Centro Artístich d' Olot.	294.	Lo Parlament.	3.
Calendari català per l' any 1871. . .	50.	ROCA Y ROCA. (Joseph)		A una nina que te una rosa en cada gaita.	89.
MOLINS Y SIRERA. (Antoni)		Traducció de Victor Hugo. . . .	33.	Al eminent artista del teatre italià Aquiles Mayeroni.	174.
Al treball.	20.	La Jove Catalunya.	100.	L'aprenent ferrer.	211.
MONSERRAT Y ARCHS. (Joan)		Los buffos madrilenys.	133.	VALLESPINOSA. (Anton)	
La rata y lo pagès. (Faula persa)	8.	La companyia dramàtica de Mayeroni.	151.	Origen dels Jochs Florals de Tolsa.	85.
D' aci y d' allà.	150.	SALA. (Felip Jascinto)		VERDAGUER CALLIS. (Magi)	
D' aci y d' allà.	212.	Faulas.	115.	¡A Deu per sempre!	187.
M. J.		Faulas.	219.	VIETA. (Ramón)	
Exposició Catalana; X.	265.	SALETA. (Felip)		Benhaja tant d' aymar!	166.
M. P.		Armonías d' amor.	102.	VIDAL. (Gayetà)	
Exposició Catalana; VIII.	251.	SARDÀ. (Joan)		Lo descobriment de la vacuna. . .	60.
NANOT RENART. (Pere)		Un epissodi de l'antigua Roma. .	4.	Bibliografia.	104.
Lo rimbombori de les quintes. . . .	23.	Un epissodi de l'antigua Roma (Acabament.)	21.	VIDAL. (Modest)	
Lo rimbombori de les quintes. (Acabament.)	63.	Jochs florals de 1871.	105.	La música catalana.	10.
Magdalena.	162.	Bibliografia.	167.	Revista musical.	25.
Recorts del segle XVI.	176.	SELLARÉS. (Ferrant)		Revista musical.	64.
PALAU Y HUGUET. (Joseph de)		Lo mes de Maria.	114.	Revista musical.	82.
Nou fra Anselm.	13.	SERRA Y CAMPDELACREU. (Joseph)		VINARDELL. (Joaquim)	
Dies negres.	59.	Dissort.	24.	Cansó.	220.
Les dues germanes.	240.	Tenthó.	164.	X.	
PASQUAL. (Dolors)		SOLER. (Frederick)		La Jove Catalunya.	108.
A la Verge Puríssima.	306.	A la memoria del eminent actor en Julià Romea.	11.	Teatre català.	108.
PELLA Y FORGAS. (Joseph)		L'última il·lusió.	12.	Z. O.	
Pensaments.	181.	A la lluna.	76.	Exposició Catalana; VI.	253.
Lo coral.	223.	Als detractors del Rector de Valfogona.	300.	Exposició catalana; XII y ultim.	268.
PENYA. (Pere d' Alcántara)		S.		Z. Z.	
Redoble y Marxa dels tamborers de la sala de Mallorca donant lo bon dia de cap d' any. . . .	125.	Dels certàmens artístichs a Grècia.	138.	Lo Centro artístich d' Olot. . . .	215.
PI Y VIDAL. (Pio)		Dels certàmens artístichs a Grècia. (Continuació.)	152.	ANONIMS.	
PICÓ Y CAMPAMAR. (Ramón)		Dels certàmens artístichs a Grècia. (Acabament.)	163.	Historia dels Jueus.	12.
Cansó dels pirates.	251.	Las metamorfosis d' Ovidi; traducció de Francesch Alegre. . .	183.	Anécdotas y curiositats literarias.	15.
PIROZZINI Y MARTÍ. (Felip)		Prólech de Francesch Alegre en lo traslladar del libre de transformacions del poeta Ovidi. .	305.	Anécdotas y curiositats literarias.	27.
A una ergullosa.	92.	TÁMARO. (Eduart)		Un drama sacro del segle XIV. . .	36.
PLANAS. (Joan)		Lo jorn dels morts.	235.	La Jove Catalunya.	38.
Ensaig sobre la bellesa de las cançons populars.	97.	TRILLA Y ALCOVER. (Agustí)		Anécdotas y curiositats literarias.	52.
Ensaig sobre la bellesa de las cançons populars. (Continuació.)	109.	La llibertat de testar y la institució d' hereu segons las lleys catalanas.	34.	Anécdotas y curiositats literarias.	82.
P.		La llibertat de testar y la institució d' hereu segons las lleys catalanas. (Continuació.)	46.	Anécdotas y curiositats literarias.	117.
Les sardanes.	218.	La llibertat de testar y la institució d' hereu segons las lleys catalanas. (Continuació.)	77.	Anécdotas y curiositats literarias.	157.
Exposició Catalana; I.	227.	La llibertat de testar y la institució d' hereu segons las lleys catalanas. (Continuació.)	89.	Secret pera saber com se han de fer les flors en tot lo any. . . .	178.
Exposició Catalana; II.	228.	La llibertat de testar y la institució d' hereu segons las lleys catalanas. (Continuació.)	112.	Festas de Barcelona.	216.
Exposició Catalana; VII.	233.	La llibertat de testar y la institució d' hereu segons las lleys catalanas. (Acabament.)	126.	Anécdotas y curiositats literarias.	220.
P. A.		TOMÁS Y SALVANY. (Joan)		Una sombra.	225.
Rectificacions a la serie d' articles publicada baix l' epigrafe: Breu ensaig geològich de la conca de Banyolas.	304.	L' enamorat d' ell mateix. . . .	90.	Anécdotas y curiositats literarias.	232.
P. R. Y B.		Sonet.	232.	Anécdotas y curiositats literarias.	301.
Industria Catalana.	80.			Anécdotas y curiositats literarias.	308.
RAMON Y VIDALES. (Jaume)				De mes a mes s' han publicat en LA RENAXENSA: 217 noves, 31 reclams y 7 advertencias; que s' trovan repartidas en los 24 números que forman lo volum de la primera anyada de nostra publicació.	
Anacreontica.	14.				
REDACCIÓ. (La)					
La Renaxensa.	1.				

LA RENAXENSA.

PERIÓDICH DE LITERATURA, CIENCIAS Y ARTS

SURT LOS DIAS 1 Y 15 DE CADA MES.

Preus de Suscripció.	Redacció y Administració.	Reclams.
Tres mesos. 6 Rals.		Los suscriptores, por ratilla. . 11' Ral.
Al extranjero, tres meses. . 9 »		Los no suscriptores, per id. . 1 »
Un número sol. 1 »	Carrer de Ripoll, n.º 22, pis segon.	Passant de 10 ratillas a preus convencionales.

SUMARI

La Renaxensa; per la Redacció.—Carta Literaria; per Joaquim Riera y Bertran.—Lo Parlament (Poesia); per F. Ubach y Vinyet.—Un episodi de la antigua Roma; per Joan Sardà.—La cirereta de Pastor; per F. Maspons y Labrós.—Lo vent del segle (Poesia); per Angel Guimerà.—La rata y lo pages (Faula persa); per Joan Montserrat y Archs.—L' ayre; per Pere Alduerc.—La música catalana; per Modest Vida.—A la memoria del eximent actor En Julià Romea, L' última il·lusió (Poesia); per Frederich Soler.—Historia dels Jueus.—Nou Fra Anselm; per Joseph de Palau y de Huguet.—Teatre Catalá; per A. A. y P.—Anacreontica (Poesia); per Jaume Ramon y Vidales.—Curiositats.—Consistori dels Jochs Florals de Barcelona.—Novas.—Reclams.

LA RENAXENSA.

¿Que no diu lo mot aquest á tots los que senten correr per llurs venas sanch catalana?

Simbol d' una gran idea, la del nou conreu de la literatura pàtria, nos ha semblat lo nom mes propi per una publicació destinada pura y senzillament á son major lluhiment y desarrollo.

Ecstasiats al contemplar lo magich camp que de dia en dia va prenent lo nou moviment literari, axis en Catalunya com en las provincias del Mitjorn de França, nos condol sobremanera que no vagin tots los esforços que per ell aquí se fassen á convergir tots á un mateix centre.

Si eczistís aquest, no 'n resultaria benefici per la causa?

¿Perqué, donchs, aquest buyt hont se perden totas las aspiracions mes nobles, tots los treballs, tot lo que 's puga fer per la matexa?

Anem com los rossinyols cantant de branca en branca, no pensant en demá y esposats al certer tir d' arma enemiga. ¿No seria millor fer com las aus que, al emigrar, se juntan tenint sempre 'l guayte que vigila per la conservació de totas ellas?

Una publicació catalana es lo que fa falta.

Una publicació que, representant los interessos de tots los que parlan y escrihuen la dolsa llengua de Serafi y d' Ausias March, velle per ella.

¿Será la nostra la que tal distinció obtinga?

¿Ho lograrém, quant altrás provas fetas al propi objecte han sortit fallidas?

Tals preguntas nos hem fet mil voltas ans d' empendrer tal trevall. Desanimats hem abandonat altres mil la nostra idea.

Sens nom en la república de las lletras, nos hem dit, sens la reputació que tal pensament requereix, ¿podém esperar merexer la confiança de tots aquells que en catalá escrihuen? Y axis, hem caigut altre cop en la mes gran postració, planyentnos de que Deu no 'ns hagués dat talents mes clars per portarlo á cima.

Mes ¿no treballém tots per un mateix fi?

¿Es posible repulsió per part de germans nostres? hem tornat á preguntarnos

No, no serán sorts á nostres prechs. Ans alentarán nostra fé, nos ajudaran y contestarán camplidament á nostras intencions, concentradas totas ellas en l' amor per la Mare Patria y per sa llengua.

Convencuts de que sols mort un idioma quant tots los que 'l parlan moren també, y sent axó del tot impossible, nos dirigirém, ab l' ajuda de tots, á que arribi al últim grau de perfecció. Lo que deu eczistir necessariament, no deu arastrar vida fatigosa. L' idioma que en los segles catorze y quinze tant brillá, fins á esser dels mes estudiats, no 's deu quedar enzera, sols per haver tristament cambiat la sort del poble que 'l parla. Per sa perfecció bregarém sempre, y si á ella contribuim ¿no haurém probat axis nostre amor á la llengua catalana?

Registrant nostra historia, nos hem embadalit á la vista de sa no interrompuda série de fets gloriosos. Per ferlas conexer trevallaré

també. L' amor que sentim per la pàtria nos hi obliga.

Las ciencias y las arts fins are poca representació han tingut en las publicacions catalanas. A nosaltres, que creyem abduas indispensables a la vida de tots los pobles, nos mereixen especial predilecció. Per jaurer en l' oblit las últimas, vejém caurer a la ma del temps entre altres lo magnífich monestir de Poblet. Per no conrear las primeras, trist es dirho, no ocupém per cert un lloch molt elevat entre las nacions cultas.

LA REDACCIÓ.

CARTA LITERARIA

À MON INTIM AMICH

FRANCESCH UBACH.

Una literatura, amich Francesch, no es verament tal, ó, si ho es, no mereix ardent entusiasme de sós afillats ni menys dels estranys, mentres no puga gaudir-se ab obras de tota mena.

Tal pensament he repetit á dotzenas de vegadas, en llibres y en conversas particulars, ocupantme del moviment y renaxensa de nostre idioma provincial. Tú ho sabs, perque tú m' has sentit parlarne ab condol semblant al del germá que ven enjoyada á mitjas sa germana nuvia, quan á la casa hi ha bossa sobrerera pera ferla rumbajar com cal á una minyona rica.

Per ço es que, al honrar-me bons amichs ab l' invitació d' escriure quelcóm pera eix *Periódich*, totdu na se 'm va ocorre ensajar 'hi lo género epistolar, te merós de sa *difficil facilitat*, més encoratjat per l' idea de que no ha d' esser tan mal vist món proposit que, enlloch de benignes lectors, trobi crítichs implacables.

Tan pèi fons, cóm per la forma, lo que vaig escriguent y escriure puga tindrásens dupte molt que observar y rublir, però consti desd' ara qui ni la pretensió de dir grans cosas, ni la confiansa d' ensopegar aquell just medi en lo llenguatge, que s' aparta tant de lo arcáich com de lo vulgar, m' animan á cartejar-me públicament ab lo distingit amich á qui estas ratllas van endressadas. Consti ab un mot, que si d' aspiració alguna puch envanirme es de la de no fer cap dany á la causa catalana, animant tal volta disposicions amagadas á lluhir en l' estil epistolar, tan pastós, tan popular y tan fértil com es de sí.

T' ho repetiré, Francesch: ni grans veritats ni triat llenguatge esperis de ton millor amich: escrich pèi gust que no per l' orgull d' escriure y, tan per tan, tractanse d' un periódich, y nó d' uns Jochs Florals ni de una Academia. preferesch ésser tildat de poch castís y propi pèis que m' entendrán, que m' arcáich y obscur pèis que no m' entendrian. — Digas á món inolvidable mestre D. Marian Aguiló que disculpi aquest determini, si l' té per renéch, puig l' experiència m' ha

mostrat que qui tot ho vol tot ho pert, y que poch ne trauben ios advocats y 'ls comedians de parlar superbament, si 'ls jutjes y 'l públich se quedan á las foscas de lo qu' ells diuen.

Y prou n' hi ha de prefaci *personal*, que ja se n' ha emportat més paper del degut, y escolta quatre mots de prefaci *literari* que no judicaras fora de lloch.

Las cartas (ja veus que faig professió de fé anti-arcáica no anomenantlas *lletras*) admeten diverses clasificacions tan variadas y propias que s' vulga, puig los assuntos qu' en ellas tractarse poden son tans que son tots. Tot pot dirse, tot pot discutirse, tot se pot resoldre en cartas públicas ó familiars: desde las mes primas opinions teológicas y metafísicas, fins á las més trivials y ordinarias de l' humana vida; desde lo que 's parla prop dels tronons, fins á lo que s' enrahona al entorn de la llar. Las cartas, segons nostre insigne Capmany, son especies de miralls en que 's reflectexen las fesomias de llurs autors com las dels pares en los fills; qual definició prova lo que acabo de dirte, poguent l' escriptor epistolar esser teòlech, filosoph, polítich ó simplement home en las diverses vidas de pare, de germá, d' espós y d' amich.

¡Quina llástima, donchs, amich Francesch, que nostra literatura no conti al present ab aitras cartas que las pocas y, per regla general, molt incorrectas que, baix sobrescrit, s' envian alguns bons fills de la terra!

Certament que considerada la qüestió ab freda imparcialitat no maravella lo buyt de cartas catalanas dedicadas á elevadas y trascendentals disertacions científicas y artísticas, atés que no abundan las inteligencias privilegiadas, que las dificultats son moltes, que 'l nombre de lectors fóra reduhit, y que qui 's sentís disposat á lluhir en cartas de gran transcendencia no pensaria darias á llum en parla catalana, sinó en la llengua de Santa Teresa de Jesús, de N' Anton Perez y de d' En Joseph de Castro y Serrano. — Tú, catalanista fins al moll de l' os, calificarías pot ser, — al menys de moment — de renegada ó egoista semblant conducta, mes jo, que no he abdicat completament de mon *castellanisme*, jo la disculparia y fins, si mas; 'm fas dir, la aprovaria ab tota la bona fé que Déu m' dada. Y ¿perqué nó? — Lo genit no deu esser esclau sistematich més que de la conciencia moral.

Dexant, emperó, apart tal modo de veure, passo á manifestarte compendiosament l' opinió que 'm mereixen los tres escriptors ans citats, per esser tres eminencias literarias, per haver escritas llurs cartas en la llengua mes semblant á la nostra — sobre tot á la nostra moderna — y perqué cada hu dels tres famosos *hablistas* representa un ram epistolar determinat é independent del altre.

Las cartas de Santa Teresa son una página animada, viventa del més candorós misticisme, de la pietat mes tendre y pura que concebirse pot. En ellas s' hi agermanan los tres dons de l' esperit, cor, seny y fantasia, com s' agermanan en una flor la bellesa de formas, la vivesa de colors y la suavitat del perfum. Sas cartas son inspiració d' una triple veu que may s' estronca ni empobreix y qual aigua lo mateix apaga la febroso set de l' afadigat que la sossegada del tranquil viuant. Cert, amich meu, no 'n doptis: las cartas de Teresa de Jesús son cartas de 'or y — com

diu molt bé nostre citat Campmany—ab la concisió, energia, y delicadesa qu' espressan senzilla y francament las més altas cosas, esborran la discordancia, dislocació y descuyt d' algunas frases, y obligan al lector á pendre part en sas aficcions, gustos, esperansas, tristesas y goigs; tal es la naturalesa, gracia y candor ab que pinta, persuadeix, ecsorta, se queixa, suplica, repren y agraheix. (1)

Anton Perez, lo célebre ministre del rey més rey d' Espanya y de la seva época; l' home gran en la grandó y mes gran encara en la petitesa á que l' conduhí l' aczarosa fortuna,—ensenyá ab sa correspondencia á desconfiar de la vanagloria y á confiar en la fermeza y rectitut de l' ànima, per envilida que la judi quin nécis y egoístas. Perseguit, copejat, atracayat en la persona y en la dels séus, sòs planys tenen una solemnitat bíblica y sòs consells son casi bé tots una magnífica glosa dels preceptes cristians.

Jo he llegidas las mes triadas cartas d' En Perez y cregas, Francesch, que si may patís la tentació de pretendre ferme un nom per medi de la política, las llegiria totas arreu y las principals las apendria de cor, prescindint de las duas centurias d' atrassament ab que vingudas fossen á mas mans. Ja ara com ara, mirant,—prosáich ciutadà espanyol que sò:—nostra cosa pública, á despit de la boira de metàforas, amfibologies, sobtilesas y disertacions etimológicas qu' enterbolan sovint las cartas del famós secretari, trobo de tan bella y filosófica oportunitat los més de sòs párrofos, que no sé que estudiar y atmirar més en lo gran mestre de desenganyats polítichs, si la seva sabiesa, si l' *séu mon*—còm ara 's diu—ó l' art d' ingénua cortesanía ab que s' apodera de l' entendriment de qui 'l llegeix.

Baix lo punt de vista purament literari considerat, te diré que son istil té tanta noblesa y gravetat còm frescura y gracia lo de Santa Teresa.—Y així cal al tò de unas cartas en que las imatges cuydan ferse nosa unas á las altrás: tantas y tan variadas n' oxian de la *conscient* imaginació del gran home. Y dich *conscient*, perquè en ellas s' hi descubreix, com fa observar l' autor del *TEATRO CRÍTICO DE LA ELOCUCIÓN ESPAÑOLA*, lo deliberat propòsit de donarlas á l' estampa, sense qu' axó sia obstacle pera fer veure, en las cartas familiars, un cor tan carinyós y tendre còm lo de la menja santa.

Castro y Serrano es pera mí un verdader geni, tantos un Cervantes del género epistolar.—En sas *CARTAS TRASCENDENTES* nohi manca res ni res hisobra, atés son objecte.

¿Vols talent observador, talent disertador, talent d' época?—Llegeix qualsevol carta de la primera y fins de la segona *série*.

¿Vols llenguatge concís, plástich ricament matísat?

¿Vols frases gráficas, estadística amena, cops superbes é inesperats?

¿Vols elegancia sens' afectació, aticisme sense re-

buscament, propietat esquisida de vocables, sonorit, músical de períodos, gays, dolsos, magestuosos, segons convé?

¿Vols la personalitat d' un autor simpatich á no poguer mes?—Donchs fins axó hi trobarás: yo te 'n responch.

Esta carta, amich Francesch, va fentse massa llarga y dech finirla, dant per repetit lo del principi, y mostrat queda ab los tres eczemples que t' he recordat, símbol cada hu d' una *especie* diferent dins lo *género* que ha motivat las presents lletres.

Ara bé: quan tenim una literatura vehina, inteligible y profitosa pera tots; que tan admirables modelos nos ofereix d' estil epistol ar, causa mitja vergonya no hi haja entre 'ls literats catalans qui pensi en conrear un camp de la millor lley.

Sia com sia, esperant que 'l temps—y ¿perqué no la munificencia de l' Ateneu Catalá?—podrá mes que món desitj, jo espero que l' indulgencia ab que considerat será lo present ensaig, m' animará á tornar fer us, en igual sentit qu' avuy, de las páginas d' eix *Periódich*, per qual publicació felicito coralment als iniciadors, desitjant' hi tanta vida y suscripció, com salut y honoraris desitja pera si l' amich de tots y en especial, téu.

JOAQUIM RIERA Y BERTRAN.

Girona 10 Janer 1871.

LO PARLAMENT. (1)

Camí del món una volta
hi hagué un Rey qu' ensopegá,
l' ensopech fou ran de terra
ab un tros de márbre blanch.

Lo bón Rey sobre la pedra
mans plegadas va restar,
á tres passas la corona
que ans de caurer duya al cap.

La cayguda fou sentida
tant de propis com d' estranys,
si pel Rey ó be pel regne
encare ningú no ho sap.

De mans prou ni hagué de llestas
quant En Martí va finir;
mes en lloch de sos ulls clourer
la corona van palpar.

L' un deya li pertanyia,
deya l' altre que no tal,
sortiren nebots y oncles
y altres parents mes llunyan;

Mes lo poble que en sabiesa
era un poble molt cabal,
los hi digué—Al qui pertanyi
la corona 's donará.—

Dins un castell la tancaren
de tres murs environat,
al peu mateix de la vila
que 'n dihuen vila de Casp.

(1) Desde Fr. Lluís de Lleó y 'l Bisbe d' Osma en l' época de la Santa fins á na Carolina Coronado en nostre temps, molts 'ha escrit respecte de tan gran figura, més toth m la considera una artista eminent, donant la preferencia á las *cartas* sobre las demás obras.

(1) Esta poesia fou mencionada en los Jochs Florals de 1868.

Dalt la torra la mes alta
un pendó hi varen posar,
bell escut qu' al mitg lluyenteja
quatre barras te de sanch.

La corona la posaren
sobre un coixí de domás,
tot un pá de brodadura
y una bòrta á cada cap.

Tot seguit van fe' unas ridas
sabis jutges congregant,
tant bons jutges tots sortiren
que fins un passá per Sant.

Feynas llestas en llurs terras
pretenents van dret á Casp,
los uns de Ponent venian
los altres de part Llevant.

Del castell vers á l' entrada
tots á l' hora van fent cap;
mes lo porter de la porta
á ningú deixa passar.

Fort capell guarda sa testa,
llarga escona te á la ma,
ningú sap d' aquella guarda
qui lo sou li ha de pagar.

—Feuli via á la Justícia!
feuli plassa al Dret!—no hi val,
ni l' una ni l' altre 'l ferro
al porter fan amollar.

Tot d' un plegat ve la Guerra.
—Feuvos en llá si vos plau.—
Deurán ser d' una llopada
que al moment los deixa entrar.

Ab la Guerra, de llisquentas,
també s' hi ha encabit lo Frau;
mala parella es vinguda,
ré de bó no ho farán pas.

Los jutges entran á dintre,
llegeixen que llegirás,
obran llibres que fa sigles
ninguna má 'ls ha tocats.

Un que es frare, diu que 'l regne
de dret pertoca á un estrany,
y ho vol provar ab paraulas
perqué sap molt de parlar.

En Guillem lo de Vallseca
diu que á un compte 's déu donar;
mes al Compte qu' anomena
diu tothom lo *Desditzat*.

Cada rahó qu' aquet dona,
lo frare nou discurs fa
y com que sap fer miracles
lo negre fa veurer blanch.

A la plassa de l' esglesia
fan alsar bell catafalch,
banderins als quatre cayres
y un balcó tot enramat.

Dit l' ofici per tres bisbes
y 'ls nou jutges combregats,
dalt del catafalch se 'n pujan

La plassa de gent n' es plena,
vinguda de totes parts
y á l' hora d' eixir los jutges
ni una veu l' eco ha tornat.

Las trompetas ja espichnejan,
las campanas fan brandar,
un heralt crida tres voltas,
«Aragó pel Rey Ferrant.»

Lo crit que lo Poble aixeca
poch al Rey li fora grat,
per no sentirlo sas álas
gira al cel la Llibertat

En va al Poble sermoneja
lo profeta valenciá,
en va ab las virtuts del Princep
vol guanyar las voluntats.

Un á un deixan la plassa
los oihents mal humorats,
malparlant del d' Antequera
y del frare sens fer cás.

Massa arriba á sas orellas
un crit ofegat y estrany,
massa una remor escoltan
que 'ls fa á tots esborronar.

Fills dels Peres y dels Jaumes,
desd' avuy sereu esclaus!
La remor es la escomesa
que á la enclusa fan los malls!

F. UBACH Y VINYETA.

UN EPISSODI DE LA ANTIGUA ROMA.

L' any 534 avans de la era cristiana y 220 de la fundació de Roma, Servi Tul-li, lo rey mes democrata de tots los cinq que havian fins á las horas governat á la regina del Tiber dès de son fundador y primer rey lo fill de la Vestal Rhea Sylvia, queya retut pèl punyal assesi dels sectaris de Tarquini, que la historia nomená mes tard lo *Soberch*.

Fill de una esclava, si be sang noble cercolava per sas venas, com á esclau havia sigut educat á casa del pare de son assesi, á casa del grech Tarquini 'l *Vell* d' aquell que ab sa eloquencia y sas riquesas, havia lograt realisar lo pronóstich d' que fora rey de Roma, que li havia fet sa muller, quan al fer via dès d' Etruria á la ciutat de Romul, l' aucell de Jú-piter, devallant del nuvol hont niuava li arrebassá 'l capell dexantlo tornar á caure després d' haver voltejat entorn del carro que als viatjans duya.

Exit del poble, en mitj del qual havia viscut, conexia sas aspiracions y sas necessitats ensemps que la falta d' equitat d' aquella aristocrática constitució, ab que á sa naxenta vilahaviadotat lo sever Quirinus y que 'ls patricis havian anat restrenyent en tot lo que á favor dels plebeys enclohia, mentres anavan axamplant lo cercle de llurs atribucions y de llur poder, tot y esser tant gran ja dès de bon principi. Y quan lo vot del Senat ratificat per lo poble l' hagué enlayrat fins á seure 'l en la regia cadira de son sogre, assassinat per los fills d' Ancus Marci, sos pri-

mers afanyats s'endressaren a satisfer, en quant permés li fos aquelles necessitats de la classe plebeia y a corregir aquexa falta d'equitat.

Sas constitucions y lo cambi radical introduhit en la organisació social y política de Roma, cambi, que sens retallar gayre las facultats del patricis ab qui no li convenia posarse en oberta lluyta, dava no obstant quelcom més d'importancia a las classes inferiors, relegadas fins a las horas, foren per sa época un avansament innegable; y des d'aytal mutació's pot dir que comensa aquella lluyta sens trevas entre patricis y plebeys, lluyta a mort, sostinguda per aquestos ab la eloquencia y valor civic de llurs tribuns y ab las armas a voltas, y que donà per derer resultat la victoria als que de conquesta en conquesta arrencaren als patricis totas aquellas concessions que havian de dur per últim la completa igualtat d'aquellas duas castas rivals.

No pogueren ben aviat los patricis veure que l'home de qui ells al pujarlo a la cadira régia s'havian pensat ferne llur joguina y que docil y obedient arrousaria las espatillas a totas llurs ambiciosas exigencias defraudava d'aytal manera llurs esperansas y en comptes d'aclaparar ab tot lo pes de son reyal poder, com ells volian, a la classe plebeia era ell matex qui li donava la ma pera ajudarla a pujar lo primer grahó de sa rehabilitació social. L'odi que en contra d'ell fermentava en los cors dels patricis, afreturava no mes que d'un home que sapigués aprofitarsen y sapigués descarregar lo colp que tots desitjavan se donás, sens que niugú tingués prou valor pera descarregarlo. Est home fou Luci Tarquini, net de Tarquini l'vell y gendre de Servi Tul li.

Contan las antigüas historias romanas, que Servi Tul-li tenia duas fillas de sa muller Tarquinia, filla de son protector y antecessor Prisch Tarquini. De genits del tot oposats, semblava haverse empenyat la naturalesa en que no fossen germanas, mes que per la sang que cercolava per llurs venas. De carácter ambiciós y soberch la una, no hi havia valla que no saltás ni fre que pogués deturarla, si ella savia que saltant aquexa valla y no obehint aquest fre podia lograr sa ambició. Veritable antitessis de Tul-lia era sa germana; dols y afable son carácter sa felicitat suprema la creya xifrada en la vida de familia; en veures amanyagada per un espós de genit consemblant al d'ella, y voltada de tendres rebrots, dolsos fruyts del amor conjugal.

Mes ay! sa planeta fou ben malastruga. Las Parcas no volgueren que vejés realisats sos somnis d'or. Lo punyal de son marit Luci Tarquini segá lo fil de sa vida, a la hora en que la homeyera ma de sa germana Tul-lia enfonzava en las negras tenebras del Tartar la ombra d'Arunis son marit y germá de Luci.

Luci y Tul-lia s'havian entés ben aviat; a tots dos los engegava la ambició mes desfrenada; ni l'un ni la altra retrocedian davant del mes horrible crim, si est crim podia esser un grahó que 'ls empujás al pinacle de la cobejada fortuna. Luci y Tul-lia s'aliaren, que mes tost s'unexen los malvats per al mal que per al be los bons; desaparegueren los obstacles que 'ls impedian acostarse l'un a la altra y llur immediat matrimoni, fundat en l'incest y fill de dos

crims, feu pressagiar a Servi Tul-li una fi funesta.

Lo que pèl crim comensá acabá pèl crim; un obstacle 'ls separava de la reyal cadira y est obstacle caygué, mes fos un pare, com avans havian caygut un espós y una esposa, un germá y una germana.

Luci Tarquini atiat per l'infernal esperit de sa muller se coaliga ab los patricis descontents; se presenta en lo *Forum* hont está aplegat lo poble; li parla pintant ab los mes negres colors la tiranía de Servi Tul-li; se fan dos partits, ja espurnejan los acers y quan lo rey acut per a amansir las passions populars irritadas, un esbart de partidaris de Tarquini li esfonza 'l punyal en son pit regi. Corre Tul-lia la primera a saludar a son marit com a Rey de Roma, y es fama que al exir del *Forum* per la via Cypriana hont jeya estés lo cadavre de son malavirat pare, banyantse en un mar de sang, ordená al esclau que menava son carro, que anás de dret y que hi passás pel demunt. (1) Ah! malehida ambició! Tu fas als homes mes feras que las matexas feras.

Tarquini y Tul-lia s'assegueren en lo trono de Rómul que surava dessobre d'un mar de sang.

Los patricis cregueren que Tarquini fora agraht a la ajuda que li havian dat, mes l'assessí de Servi y de sa malfadada esposa era massa orgullós, massa sanguinari per a en aquell cor tot ple de fel y d'ambició donar estatge a l'agrahiment quan ni un vuyt hi havia dextat hon poguerhi fer niu lo sant amor a la familia.

Los 25 anys que de durada tingué son regnat, comensat ja infringint la ley que manava que la elecció de rey fos feta pèl Senat y ratificada per los cómicis foren un etern textit de crims y de bausia. Res hi hagué de sagrat per a aquell monstre; ni familia, ni honor, ni edat, ni riquesas; cada Romá era per ell un enemich a que estava interessat en destruir; cada Romá era per ell un rival que volia arrebasarli 'l sceptre: es que 'ls remordiments rosegavan son cor, y volia ofegar en sang l'aterrador crit de sa conciencia.

Flagell a l'hora de patricis y de plebeys ben aviat estigué enemistat ab uns y ab altres; l'odi aná crexent, crexent; la mort de Lucrecia de la casta matrona lo feu arribar al parocsisme y esclatá.

I.

A unas 6 lleguas al S. de Roma y a 3 millas del mar s'axecava la famosa Ardea, la capital dels Rutuls coneguda ans ab lo nom d'Ardua y fundada, segons contan antigüas faulas per la Argiva Danae, aquella per qual amor Jupiter se transformá en pluja d'or, penetrant en la torre hont la havia tancada son pare 'l rey Acresi. Allí hi havia hagut lo reyal d'aquell heroe Turn, lo rival d'Eneas que en sa immortal Eneida celebrá lo cisne de Mantua, y que caygué a mans del capdill Frigi, al peu dels murs de la llatina Laurento. En temps de Virgili s'axecavan encara sas altas torres ab llurs cims perdentse entre mitj dels nuvols, mes son esplendor antich y sa

(1) Per aquest fet la *Via Cypriana* axís tal volta dita per haverhi algun temple consagrat a Venus, dita també Cypri, mudá son nom en lo de *Via Scelerata* ó del crim.

importancia havian decaygut davant de la avasalladora influència de Roma y com diu lo vate Mantua ab un d' aquells malenconichs rasgos que tan sovint brillan en son poema:

...et nunc magnum manet Ardea nomen
Sed fortuna fuit....

«D' Ardea 'l nom insigne encar li resta; la fortuna ja no.»

A la època de que parlám, la host romana, després d' haver vensut als Vol cos y haver subjectat á Gavia y Pomecia, havia plantat sos reials davant los murs d' Ardea.

Roma no parava un sol moment de guerrear. Jupiter havia promés que 'l mon sencer ajupiria 'l cap dessota 'l jou del Capitoli y 'ls Romans no volian que fos vana esta prometença. Des de Romul, fora del pacífich regnat del Sabi Numa Pompili, jamay s' havian tancat las portas del temple de Jano; á tot arreu ahont anavan los Romans hi anava ab ells la guerra y ab la guerra la victoria.

Tarquini 'l Soberch no desmentí las tradicions de l' avior, en tant mes en quant savia que era la guerra lo únich recurs pera que sos vassalls no jurquesen á sacudir lo jou de sa tiranía y de sa crudelitat y no poguessen arreballar de sas mans lo scepre que tant car li havia costat empunyar.

Feya ja temps que Tarquini tenia establert lo cerch tot al entorn de la capital dels Rutuls, mes los defensors d' aquesta l' havian reixassat sempre que havia vulgut dur al assalt á sos soldats: axís es que 's contentava llavors tenintla bloquejada sens desenvaynar la espasa pera pujar triuñfant al assetjat mur.

Los patricis Romans pera entretenir l' oci en que ls' havia dextat llur rey, pus no podian pagar tribut á Mart lo pagavan al Deu de la joya á Baco. L' un festí venia derrerera del altre y espumejava tostamps en las rústigas ámforas lo delitós néctar que dels recaragolats ceps que en las vessanas del fértil Massich verdejan, escorre á doll lo colrat veremador de la Campania.

Una nit dins d' una de las tendas del acampament Romá quatre joves ajassats en tous triclinis entorn d' una taula de ricas viandas cuberta, empunyavan a espumanta copa trincant per la próxima conquesta de la assetjada Ardea.

L' un d' ells l' amfitrió, era Sext Tarquini, fill del rey Tarquini 'l Soberch: dels altres tres los dos eran germans seus y l' altre llur cusi Col-lati y marit de Lucrecia.

La conversa en lo moment que fem ficar al lector dintre de la tenda, estava molt animada; los vapors del vi comensavan ja á escalfarlos hi las sangs, y la llengua no s' estava pas quieta. S' havia suscitad la qüestió de quina era de llurs respectivas mullers la mes virtuosa y que mes merits reunia, quiscun llochant la sua y posantla en grau superior á las dels altres. La disputa duya trassas de no acabar, pus cap d' ells volia cedir la preeminencia als demés, y tal volta haguera pres un carácter no tant tranquil com fins alashoras, si Col-lati, que ab ardor havia defen-sat á Lucrecia, no hagués proposat un medi, l' únich que podia decidir qui d' ells tenia rahó.

— Afora paraulas; vaja: ben tost si voleu vos po-

dreu convence per los vostres propis ulls que las vostre mullers y tota dona nada al mon han d' abaxar lo cap davant de la virtut de ma aymada Lucrecia. Sols sis lleguas hi ha d' aquí á Roma; som joves, muntem á cavall y anem á serpendre las. L' estat en que las trovem ara que ni remotament somniar poden en nostra visita será 'l millor testimoni del merit de quiscuna. (1)

Dit y fet; ja 'ls cavalls volan vers á Roma atíats per lo punxant esperó de llurs cavallers.

Bo será dir pera l' ilustració del lector, si be no interesse directament á esta historia que, á la època de que parlám, Roma no era ni remotament aquélla esplendent y magnífica ciutat dels Emperadors ab sas thermas y sos cerchs y sos monuments sumptuosos, rublerts de joyells artistichs, gloria de las arts y fulls eterns de llur historia. Propiament ni carrers tenia si no es que per tals vullam entendre la continuació de las vias que de diversos punts vehins hi confluhian. Las casas particulars estavan construhidas sens ordre y eran molt petites, pus com diu un historiador francès del passat segle, als ciutadans, tostamps ó al treball ó á la guerra ó á la plassa pública, hont se decidian totas las qüestions que ara bax est ó aquell aspecte interessessen á la ciutat, poch temps los hi quedava pera estarse en llurs casas. A mes d' axó cal atendre á que 'ls Romans del temps de Tarquini 'l Soberch servant encara bona mica d' aquélla severitat de carácter y de costums dels primers companys de Romul, gracias tant als estrets vincles que aquest havia establerts en totas las relacions tant políticas com civils que entre ells havian de mitjansar, com á la continua guerra que ab tots los pobles vehins sostenian, tenian per indigna d' ells y com degradanta la sumptuositat en los edificis particulars guardantla tota pera 'ls edificis publichs y sobre tot religiosos, com á prova de respecte y veneració als Deus que 'ls hi havian promés lo domini del mon sencer.

Ye cara, en lo temps de que parlám, Roma ja presentava un altre aspecte diferent del que oferia en los primers temps, fent pressagiar ja aquélla sumptuosa ciutat, que las generacions vinentas havian de recordar ab admiració tot plorant sobre sas venerandas runas que una maravella y mil records en cada enderroch guardan. La ciutat se havia engrandit, afegintshi en diferents regnats aquells turons Celi, Aventi, Janicul, Quirinal, Viminal y Esquil; que ab lo Palati hont se havia comensat á axecar li donaren á Roma lo nom de *Ciutat dels set turons*; se axecava ja la famosa fábrica del Capitoli, comensada bax los auspicis de Prisch Tarquini, se havian construít clavigueras, fos-os per resguard dels murs y molts altres obras de utilitat pública, que li donavan ja un aspecte molt mes regular que lo de la primitiva vila.

A mida que ana minvant aquell esperit que quasi arrivá á desapareixer durant los darrers emperadors, la faustuositat y lo luxo se vegé en tot, en edificis publichs y privats y ensemps ab exa faustuositat

(1) Exas paraula- lo matex que las posadas en boca de Lucrecia ans de sa mort, son á poca diferencia las matexas que en boca d' abdos personatges posa Tito Livi en lo lli-vre I *Historiarum ab urbe condita*.

que no era de las tradicions del avior, de Romul y del barbut Cató, com diu Horaci (1), la desmoralisació anà escampantse progressivament, fenómeno que totas las nacions presentan, y que quasi constituiria un argument (si no s'haguessen d'anar á cercar en altra part las causas), contra lo de que las arts ennoblexen lo esperit y lo elevan, puig la afeminació es una prova del predomini de la materia sobre d'aquell.

Dexem apart esta digressió sols en interés del lector feta, y tornem á la interrompuda relació.

Col latí y los tres germans Tarquins se presentan de sobte en lo palau reyal. Llurs mullers estavan de festa; entorn de una taula coberta de ricas viandas, s'estavan oferint abundosos sacrificis á Baco.

Fins á las horas la victoria quedava per Col-latí. Sols mancava la darrera provatura y esta no li defallí tampoch.

Exiren de Roma per la porta anomenada Col-latina, hont confluhia la via que duya á Col-lacia, situada xich al N. de Roma, á bora del Téveron. Aquí hi tenia sa estada Col-latí, qual nom se li havia donat, á causa de axó pera distingir-lo dels demés Tarquins.

Sa muller s'estava dins de casa seva treballant y dirigint los treballs de sas esclavas.

(Seguirá).

LA CIRERETA DE PASTOR.

¿No't recordas Maria de com nos vam coneixe? Per lo camí del bosch pasava jo ab la escopeta, quan del fons de la torrentera, sentí un trist gemech que donava llástima. Recordo que 'm vaig aturar un poch y com si tornés á sentirlo, á corre cuyta me vaig llençar en vers d'ahont eixia. Lo bosch era frondós com que feya anys que la ma dal'adora, no hi havia fet de sa feina; formigués y fexina res en aquell lloch volian los bruchs eran alterosos ab soca ja casi rebellida, las botxas, tomanins y estepas, tot ho ataphian y jo casi no hauria sapigut ahont posar lo peu, si lo desitg y ansietat, no m'haguesin fet saltar pe'l seu dessobre. Al devallant, á la costa de la torrentera, las punxosas argelagas hi havian feta sa estesa, jemadas com may, eran crescudas y en sos cimerralls mostravan ufanosas cent caps de groga floreta; semblava alló un hermós camp de floridora ginesta; jo 'm vaig ficar entre mitg d'ellas, sense por de las punxas y per allí al dessota, ab lo cap y entorn voltat de la flor daurada, m'anava obrint pas en vers allí ahont la veu era exida. Encara lo gemech era á mas orellas y 'lsust á l'anima, quan un dols suspir al beil dessota meu, me feu aturar de sopte.

Obrí la rama y al dessota, á la vorera del torrent, damunt la timba, te végeren mos ulls suspesa casi d'un cireré d'arbós, ab cent vermellenchs fruits ballandrejantse damunt teu á cada esfors, que per guan-

varne terra, feyas. T'erats arriscada massa. Jo may havia vist tan be de Déu, com lo d'aquells cireres; mes fruits que fullas, las cireretas vermellas, plenas, rodonas pujavan per damunt las argelagas y á claps entre mitg de la grogó anavan fent cimerralls de foch y grana. Tas galdas galdas encesas per la por, tos ulls de cel en mitg la vermelló aquella, la vivó y angoua de ta cara, tú mitg fora la terra, mitg aguantanthi, en aquell jemat y desert lloch, confeso qu'era cosa per turbarne l'anima.

—Bona cirereta so trobada.—Y agafante per lo cos y ab l'altre ma cullint la rama, cap á mi 'us vaig fer venir; be prou que va costarte, no se si erats turbada ó la por te guanyava. Me'n recordo, aixís que vaig deixarte vaig esser tot soptat y lo cor fortament me bategava; si á tu 't succehi lo mateix no 'u se pas, mès es lo cert que la teva ma era tota tremolosa y com-mosa y ta respiració forta y soptada. Nos mirarem una estona sense dirnos paraula, ulls per ulls, cor per cor; de sopte sens saber com, nostres mans s'estrengueren ardentes, cremantas y en un instant passá per nosaltres tot un mon de vida. ¿Quina mirada fou aquella, era llum, era goig etern, era 'l paraís de la terra. L'arbre quan se va veure lliure de tu; va gronxarse una estona d'asi d'allá y un aplech de cireretas va caure al fons de la torrentera, semblavan llágrimas de foch per amor de tu llensadas.

—Bona cirereta so trobada.

—Sí, malhaja la cirereta, mal haja lo cireró.

—La cirereta de pastor.

—Y tu tot rient fugires á mes corre.

Ab aquella estreta quedaren per sempre mès lligats nostres cors ab la eterna benaventuransa.

¿No te 'n recordas Maria?

F. MASPONS Y LABRÓS.

LO VENT DEL SEGLE.

Lo deu de pau s'enlayra per sobre 'l fanatisme,
Los pobes se deixondan al crit de germandat,
La llantia de las ciencias calsina 'l despotisme,
Xafant lo crim avansa la lliure humanitat.

Los fills de la superbia, las testas coronadas,
L'odiós ferment dels vicis, los corps rosech del mon
Suplugan llurs miserias baix clámides sangnadas
Y al pes de la justicia doblegan tots lo front.

Un temps ab la feresa la terra enfallonian,
Las aus grapiyadoras cantavan á llur pas,
En polsinera d'os-os las plantas enfondian
L'Inquisició 'ls hi dava la llum de Satanás.

Lo mon era un sepulcre; coblats en la fossana
Restavan muts, cadavres los pobes ignorants;
En brasos dels disbauxes jaguts en la llossana
Ubriachs de sang de martres dormian los tirans.

Al fi la Providencia com-mosa á tantas penas
Ab bes de foch sagella lo seny del poble esclau:
—Als áuvos, sou la llum que corca las caenenas;
Imatges de ma forsa, sou homens; despertau.—

(1) Non i ta Romuli
Praescriptum et intonsi Catonis
Auspiciis veterumque norma Oda XII, Lli. II.

En alas de la gloria guie'tla la sabiesa
L' humanitat camina los ulls á l' infloit,
Ab lo treball sos membres recobran fortaleza;
Devall los piechs de l' honra n' escalfan l' esperit.

S' esquerdan las murallas que 'l mon engrillonavan,
En novas fortalezas l' industria mou esbarís
Lo sol, lo rey de vida qu' ab bull de sang tacavan
Se mira en la fumera dels temples de las arts.

Los tronos s' esveheixen y cruixen las osseras
Dels reys, que l' buf del segle s' emporta envers l' oblit,
Los pobles s' agermanan, s' esborran las fronteras,
En llas de benvolensa lo mon rodola unit.

La pau esten sas alas trevalla la indigencia,
No mes tirans, los homens s' embrassan baix la creu.
D' avuy tindrán las armas per jutge la consciencia,
L' amor per lley santíssima, per pare tant sols Deu.

ANGEL GUIMERÁ.

LA RATA Y LO PAGÉS,

FAULA PERSA.

Pagés, pagés, segons lo guany fes ton despés, bentost sino no haurás pus res. Heuse ara aquí un proverbí que ab tot y esser tan com es dels nostres, jatsia que molts son qui no 'l seguesquen, y aparentant al colp d' ull primer, com si espressament fos fet per aterrar la nomenada que á las catalanas gens ha donat la llur tirada al estalvi y á la previsió, no es res mes, ben mirat, que una prova mes de que per tot tenen bech las ocas, com diu un altre dels refrans nostres, ço es, que per tot arrén y en tots estils los homes discrets y savis han hagut de fer per manera de posar fre á la prodigalitat dels cap-verits y ma-foradats, ab las sentencias y concells que 'l recés de llur reflexió madura, com prova n' es boníssima, si mes no, la següent faula que escrita en idioma de la Persia per lo poeta Hocén Vaez natural de «aquellas llunyas encontradas, he pensat ara de fer conèixer en lo nostre natiu llenguatge, pera distracció dels uns y avís dels altres, y ensemps pera amostar lo moltíssim que te avançat sens adonarsen l' home que en menar lo trench de sa casa enten ben bé quantas fan quinze y que no essent malgastador, sab á son temps guardar-se una poma pera la set, en sent que es l' hora.

«Quan las riquezas fan cap al home, cal de primer que aquest las endregi al abrís del pillatge, y esment sempre que la ma del lladre y del escura-bossas se quede massa curta pera haverla-hi. — L' or t'è molts amichs; qui t'è or molts enemichs. L' arch may se torç contra aquells que no han res, ans bé contra la caravana de gens ricas. — Segonament, cal usar solzament los guanys que aquest diner procura y no malmetre pas lo capital; si un hom no s' accontenta dels beneficis, al cap de poch se mirará el matex la polsaguera de la destrucció alsarse de la runa d' exa riqueza. — «Tota mar hont no hi vaje aygua, tot se-

guit quedarà axuta. Si vas trayent sempre seguidament de la tossa d' una montanya, sens en son lloch posarhi res, vindrá que la montanya t' amostará sos fonaments.» —

«Tothom qui sempre gaste sens haverse fet ab alguna renda, caurá al cap y á la fi en l' avench de las angúnias, com aquella rata malhaurada que s' va donar la mort á si mateixa per efecte de la pena.

«Lo fill demaná aço com s' havia esdevingut; y 'l pare li digué:

«Vetaquí que una vegada era un pagés, que havia depositat certa quantitat de grà dins d' una sitja, y com fos que n' esperancava trauren' avantatge en cas de que la necessitat arrivás molt per enllà, va tancarhi pel' demunt la porta del despés. (1)

«En aquest entremitj, una rata vingué á establir-se aprop d' aquella sitja. Era una rata tan ávida y voraç, que es ben segur que hauria vo gut, si possible fos, furtar gra del munt que la llona amosta y arrebasar ab l' ungla de la cobejança l' espiga formada per las Set Cabretas (Pleíades) en los camps ensementats dels cels. S'ense tfeva ni repós escarbotat que escarbotarás la terra, y tallant y foradant per tot arrén ab unas dents que haurien esmicolat pedras fogueras. Totduna la seva feyna tragué cap al beil mitj d' un pilot de blat, y los grans de xéxa, com los raigs d' una lluenta estela, rajaren del trespol de son estatje. A las horas vejé com aquella prometença, *Vostre nudriment está en lo cel* (Corán) havia vingut á fer-e de debó; y que la màxima: *Cerquéu vostre nudriment dins lo pregon de la terra*, era ben certa en lo que toca per ella.

«La primera cosa, doná grans gracias per tal benifet, com de lley es entre gens ben agrauidas. Mas ab aquestas pedrerías sense préu, formantli una riqueza á la que res hi mancava, hi barrejà bentost l' orgull de Karun (2) y las pretensions de Faraon.

«Aviat las ratas de per aquells encontorns instruidas del succés, se cinglaren per envers ella la corretja del servici y de la dependència. — «Aquests amichs de per riure que 't fan la gara-gara, son moscas al voltant d' una golafreria ensucrada. — Aquells amichs de sos dons, aquells camaradas d' ampolla, s' aplegaren aprop seu. Com ab los tals s' estila, asseguéren los fonaments de la lagoteria, y no s' badava may llur boca, que no fos pera llahors, agrauments, vots y elogis. La nostra rata, com un cap que era hont res hi havia, afluxava bridas á la llengua del orgull y del avantament; fentse compte que aquell gra tindria durada per sempre mes, obria en favor dels seus amichs los dits de la prodigalitat, sense que l' esment del endemà, vingúes á distraurela de las ilusions del avuy. — «Omplena 'l got, noy, bebem avuy; ¿quin es l' home que es cert del endemà?» — (Hafiz.)

«Mentres que en aquesta rica soletat s' hi donavan las ratas vint y un plaher, la violencia de la fam y de la dissort agarrant als homes per lo peu los havia rebutat en terra. — «Los homes que altre fal-lera mes

(1) Se n' havia privat l' us.

(2) Karun es lo *Coré* del Antich-Testament; son historia destigurada en lo *Corán*, lo representa com possehiat tresors grandíssims. Es lo *Cresus* dels orientals.

no duyan, que la de véures un pa en la post, no n'oviravan d'altre que la rotllana del sol en mitj de la blavenca y esplendorosa volta.»—La superbiosa rata havia estés la catifa de las delicias y de la opulencia y ni gens ni mica ne savia d'aquexa fam esvahidora. Lo mal, empero, era arriuat al cap de munt, y lo pagés sentí com lo gabinet havia entrat ja fins al moll del os. Obrí la sitja y al adonarse de que en son grahi havia un desfalch considerable, arrancá de son cor brusent un suspir glaçat (1), y 's digué: No es d'homes de seny açó de despacientarse per un mal que no té adob; y pensá de ben endreçar lo quin li restava. En aquest punt era la cosa, quan la rata ave-sada á mirarse com á mestressa de la casa, dormia plasentment; y las demés en llur voracitat ni l' trapitj del pagés ohiren, ni sas anadas y vingudas. En lo nombre, empero, una n'hi havia de cap mes viu, que entengué lo que s'passava y que muntant á llur teulada, vegé per una cretila lo que al dessota s'feya. Ella que encontinent devalla, adverteix sos camaradas, y fuig de fora de la casa. Las altres desseguida fent com ella, y cadascuna entafurantse en algun racó, dexáren tota sola á llur pobre benefactora.—«Tots tos amichs no ho eran sinó per amor al teus requisits; per un mosséch era per lo que t'aparentaran benvolença. Si tas riquesas mimvarán, mimvará també llur amistança, fins desitjarian ta desgracia si per cas hi trovesen llurs profits. Lo rompre ab aquest grapat de amichs hipocritas, val mes que no pas l'estarhi bé.»

«Al endemá, en sent que la rata alçá son cap de demunt dels cuxins del repós, cerca de assí, cerca d'allí; de tort, de dret; en devant, en darrera; y en lloch no trová cap dels seus camaradas. Ella que començá doldresen' y deya: «Aquells amichs que jo tenia no se pas ahont se'n deuen haver anat. Quin cas deurá haverlos esdevingut, que 'ls haje allunyát de mi?» A las horas, que tan de temps ja feya que vivia en aquella abundosa soletat, exi de son estatge, ab l'intent de véure de saber que s'havian fet.

D'esta manera, vingué á presidir per ella mateixa l'excés de la miseria y de la dissort que als homes aclaparava; y tota remoguda torná á sa casa, resolta á tenir d'allí en avant gran compte en la conservació dels seus que-viures. Un colp arriuada á son estatge, ni rastre hi vejé de grá. Un colp dintre de la sitja, no hi trová ni l' que es dir per fer l'ápat d'una sola nit. Tota sa força s'desvanesqué; esquinsá lo vestit de sa vida ab la ma de la agitació, y ventá tan bellcolp de cap en terra ab la testa del dolor, que son cervell saltá fet á mil micas. Axi fou com per la mal as truga influencia de sa prodigalitat, ella caygué de dalt á baix del cingle de la miseria y de la mort.

«La lliçó que un hom n'ha de traure de aquesta faula, es que cal que 'l despés y la renda s'avingan sempre; que 's ha de saber traure profit del capital que s'tindrà y vetllar per sa conservació de manera que nos'puga estroncar jamay la font de la riquesa.»

Y ara vosaltres pagesetas, las que desitjau servir

(1) Succéhi al foch de la ira, lo fret de la reflexió.

vostra Masia, de que 'n sou claríssim espill de vigilancia, si arriaréu á haver esment de aquests dictats, no 'ls oblidéu; y en sent que vejau als vostres homes ab ayres d'anar á filar no gayre dret, ans de que per tals vias enrayguen, no us cansén jamay de predicarlos lo que molt avants de que 's passás açó de la rateta, ja 'ls catalans del temps de la vellura, com havem mentat al començ d'aquesta faula, deyan: *Pagés, pagés, segons lo guany fes ton despés, bentost sino no haurás pus res.*

25 Janer 1871.

JOAN MONTSERRAT Y ARCHS.

L'AYRE.

Aquest fluit que per totas parts cubreix la terra, que com mare carinyosa ab son manto abruga, axís las enespradas serras com las planúrias, que no nega sos beneficis á las mes amagadas regions de la crosta de nostre planeta, per tothom seria considerat obehint al primer impuls de la deducció com un dels mes complicats y d'una composició mes variable.

Y en efecte ¿no es en ell hont venen á confondre's totas las emanacions flúidas de la superficie del globo? ¿No es per ventura, qui dona á la combustió l'oxígeno, element sens 'l que may podria aquesta tindre lloch? ¿No es ell qui facilita, ab sa forsa oxidant, la descomposició de certas rocas, principal causa de las transformacions exteriors que experimenta la terra?

¿No sembla dir axó, no sembla pregonar la doctrina d'una complicada composició de l'ayre atmosférico?

Mes ¿d'hont trahuen lo carbono los vegetales, sino del gas que 's produex en la respiració dels animals y en la combustió de tota mena de productes orgánichs? Hont va á parar l'oxígeno que, baix la influencia de la llum solar y d'un modo misteriós, des-trian las parts verdas de las plantas?

L'ayre es, donchs, un inmens diposit qual, equilibri may se pert. Res hi entra que no 'n surti. Ni 'l temps trastorna sa composició ni per tant dexa de comunicar sa benéfica acció al regne organich y al regne mineral.

Per llarch temps s'havia cregut que prescindint de las impurificacions que á ell acudan, era un cos simple, es á dir, que constava d'una sola especie de materia. Lavoisier, aquesta desgraciada víctima de la Revolució francesa, fou qui descobrí l'error, demostrant sa verdadera composició. L'oxígeno, en volum, está en ell representat per 20'93 parts y l'ázoe per 79'7.

Descoberta sa constitució, prompte vingué 'l dupte de si en ell se trobavan en verdadera combinació, ó sensillament barrejats sos elements. Una série de fenómens vindrá á aclarar lo dupte. Lo esser mes oxigenat l'ayre dissolt en las ayguas puras. L'operarse la respiració humana sens las bruscas impresions que tindrian lloch al reaccionar los elements combusti-

bles de la sanch ab una veritable combinació química; lo tindre l'ayre un poder refringent representat per la semisuma dels dos poders refringents dels cossos que 'l constituïxen; lo no desbarrollars electricitat ni calorich al obtenirlo artificialment y per fi la complicada relació que s'observa entre sos components, tot son provas que 'ns convenserán de que l'ayre no es cap combinació sino una barreja.

La evaporació de las ayguas del mar, dels llachs y dels rius, es perenne causa de la impurificació de l'admosfera. Lo vapor dissolt, abunda mes quant mes calenta es la encontrada, y en un mateix país, es mes abundant al istiu que al hivern. No obstant, las humitats son mes frequentas en aquesta última estació. ¿Com ho explicarem? La higrometria desvanexerà la paradoja. L'ayre que ab poca quantitat de vapor se satura, quant la temperatura es baixa, no alcanza, ab lo mateix vapor, la saturació quant es mes alta. Per la baixa de temperatura que entorn d'un got plé d'aygua fresca regna, es perque s'condensa sobre sas parets lo vapor atmosfèrich. Per una causa anàloga nos expliquem la formació de la rosada.

Aprofitantse del mateix principi, alguns eminents químichs han lograt descobrir en l'ayre certas matèries orgánicas, á las quals han atribuït molts l'origen de las enfermetats epidémicas. L'estat en que avuy dia s'troba la ciencia, no permet afirmar ni negar la influencia que en la salut pública pujan tenir las substancias trobadas en las ayguas que suministra 'l vapor atmosfèrich al condensarse. Fins y á tant que la fisica y la química n'hajan, ab son delicat escarpell, fet una veritable anatomia, no s'podrà decidir res. Are per are son molt vagos los coneixements que sobre sas propietats se tenen.

Lligat á la existencia d'aquestas partícules, de que está impregnat l'ayre que 'ns rodeja, s'troba 'l problema de la conservació de las carns frescas y tota altre mena de cossos capassos d'entrar en fermentació pútrida. Quant se'n troba net, l'ayre cap influencia exerceix sobre ellas, podent conservar-se en son seno indefinidament. Mes no be s'troba impurificat per aquets gèrmens, comensa á desbarrollarse la putrefacció, artifici del qual s'vai la naturalesa per reduhir á sa mes sensilla expressió los complicats teixits del regne orgánich. La influencia del ayre representa un principal paper en la fermentació del most y en la fabricació de la cervesa.

Hem dit al principi que perqué la combustió s'verifiqui, es precis lo concurs del oxigeno del ayre. Ab ell y ab lo carbono de la matèria, s'produceix entre altres gasos l'ácit carbónich que ve á impurificar l'admosfera. Igualment la malheja 'l que desprenen al respirar tants y tants millions d'animals com hi ha en la terra. Una molécula de dit gas te en son seno passatjera existencia; mes com totas, en lo cerle perpétuo á que ha subjectat Deu la creació, fan lo mateix camí, no han pogut escapar, en sa velada marxa, á las profundas investigacions de las eminencias científicas de nostra época. Are que 'l conexém, nos sembla cosa molt natural, la carbonatació de l'aygua de cal. No 'ns estranyém tampoch de las estalactitas que trobám en certas baumas de nostra terra. Los descobriments se fan á pas de formiga: un cop fets, á las veritats que 'n son consecuen-

cia, s'hi arriba ab velocitat vertiginosa.

Lo gas mencionat fa noscious los ayres de ciutat. Per fugir de sa acció, nos devem traslladar á las mes altas montanyas hont per causa de sa gran densitat difícilment arriba. Obrant sobre 'ls òrgans respiratoris, acaba, si no ab la vida, ab la robustés de las personas. Per axó allà hont las prescripcions de la higiene son ben observadas, se procura disminuir sa quantitat per medi dels vegetals. D'aquest modo, á mes de la destrucció del ácit carbónich; s' suministra al ayre l'oxigeno de que tant necessita l'home.

Al ayre es deguda la coloració ab que se 'ns presenta l'espai. La fisica nos ensenya que 'ls cossos tenen diferent poder transparent pe 'ls ratxs simples á que ve á descompondrers la llum solar. L'ayre, dona de preferència pas al blau, y per aquesta causa nos sembla del propi color quant se 'l mira en grans masses.

A son poder absorvent, igualment se refereix lo fenomen de no veure's al plá, estels que á la cima d'altas montanyas perfectament se descobren.

Molts aparatos de que arè s' serveix la industria, están igualment fundats en la pesantés de l'admosfera. Las bombas nos ne poden presentar un bon exemple. Lo pes de l'ayre fa pujar l'aygua, quant en la bomba s'ha produït lo buyt, no d'altre modo que puja per un canó, per un de quals estrells s'aspiri.

Moltas altres son las propietats de que gosa aquest fluit que 'ns rodeja y no alcanzan á descubrir nostres sentits, en termes, que ocuparia mols volumens la enumeració y consideració de totas ellas; mes atinent á que pe 'ls lectors d'eix periódich se faria massa pesat aquest article, si l'anés axís prolongant, farém aquí punt, no sens demanarli avans un bon xich de lenitut en lo juhi que ell li merexi.

P. ALDAVERT.

LA MÚSICA CATALANA.

La pintoresca y hermosa Italia fa molts anys que espargeix sas tendres melodias, imprimeix á sas tonadas l'estil de son hermós país y s'dona á coneixe á tothom 'l bell caràcter típic que guardan sos cantabils.

No fa tants anys que en la dita gloriosa terra, va naixe un sér dotat de un gran ingeni que, vegent rellugar al oblit las populars melodias, empenqué ab forsa vigorosa sa carrera fent de ellas lo seu mestre: aixís guanyá la immortalitat aquell gran home.

¿Voléu saber lo que deya quan de aquets ants parlava? *Cant del poble cant de Déu, aqueix y sols aqueix tinch deber de seguir, aqueix será lo pulit mirall hont reflectiré mas inspiracions.*

Aixís pensant, y aixís fent prengué una branca primerenca del arbre, que ningú hauria pensat dongués tan abundantíssim fruyt, y rich d'amor á la pàtria, imprimí en totas sas produccions lo caràcter tradicional de son país nadiu.

Fransa ha vist naixe á sa véu molts respectables

compositors, dels quals n'hi ha d'indisputable mèrit.

Alemanya ha impulsat a sos fills fèntloshi apendrer sas preciosas baladas; los ha inculcat en son magí lo ritmo, sas modulacions, a la primera audició estranyas mes a las següents riquíssimas, y amparats ab lo pur mantell de la falaguera musa popular, han dat a llum grans obras musicals, han dat a coneixe l'amor a tot lo que alemany hágia sigut. Tots ells segueixen los melodiosos acorts dels preciosos cants populars; tots han sentit, mentres sa mare 'ls gronxava al bressol, algun d'aquells cants que donan vida y que fan endevinar la musa que los ha inventat.

La musa popular es lo doll de la verdadera inspiració hont han anat a beurar-se los mes célebres é inmortals compositors com son: Mozart, Halevy, Haydn, Beethoven, Bellini, Donizetti, etc., etc., etc.

Donchs bè, ja que nosaltres vegém que la verdadera font de la sagrada inspiració es la musa popular, y que per medi d'ella pot la nació ú provincia distingir-se per son caràcter especial. ¿Perqué Catalunya té d'esser la única que no ho fa?

¿Acás sas melodias son ecos llunyadans que 'ns han portat d'estranyas terras? ¿Son estil, son ritmo, sas cadenciosas tonadas, no son modestas rosellas cullidas en terra catalana? Sí.

Los cants populars, patrimoni del poble, no deuen, no poden confondre's, los catalans ab los gallegos, aquestos ab los de la pintoresca y riallera Andalucía, pues que cada un d'ells porta son timbre, son caràcter especial, l'estil propi de cada provincia.

Los cants populars son las flamantas antorchas que donan llum al viatjant per darli a coneixer la terra que trepitja; es la mes ferma fita que separa una provincia de l'altre; es lo incansable missatjer que pregonava ab hermosas melodias, l'canbi de costums, de llentjuatje, de terra y de fets.

El que hágia estat separat, per algun temps, de sa terra, ¿no ha sentit una impressió inmensa al escoltar que qui eixia a rebre'l al portal de sa pàtria era una tendre pajeseta que 'lsaludava cantant una de las cansonetas que li ensenyava sa mare quant encare ell era nin?

¡Oh! En los cants populars ha sigut hont l'arpa, pulsada per l'Amor, ha arrencat de sas flecsibles cordas dolsas melodias, cants dolcissims que fereixen lo nostre sensible cor.

¿Perque Catalunya té d'esser la única en deixar eixas maravellas en lo camp de la ignorancia?

¿Acás no tenim en nostra terra cançons en que no hi haja per aprendre y per admirar?

En Andalucía cantan sobresos cants populars y per cert que hi campejan molt. En Galicia deixan sentir música del caràcter provincial y en totas sas produccions se trovan residuos de la música del país.

Ja que per totas parts ho fan de adornar sa terra ab flors de ella nascudas, no permetém nosaltres que eixas tendres poncellas se mostiguensens que ningú las estimi y las aprenga y en ellas y per ellas estudihi.

Agafém y flayrem detingudament aqueix pomet de flors que encar ningú ha tocat, analisémlas ab intenció de coneixerlas profundament, y d'eix modo, aixís com diuhen: «música italiana, francesa» se dirá «música catalana».

Dém a coneixe a tot lo mon musical, que en Espanya hi ha una Catalunya y que a Catalunya aixís com se parla, també 's canta en català. Doném una prova mes de que estimem a nostra mare pàtria, y aixís com ja conta avuy ab una escola literaria, procurem també ab 'los elements que ella 'ns dona de si, ferhi una escola musical.

Estudiem per ço las cançons, no las menyspreem, pues que en ellas hi hem de trobar de tot: volem dir de tot sentit y de tot ritmo. Los tres dolls de santa inspiració la pàtria, la fé y l'amor en ellas a dojo hi han deixat caure sos dons divins.

Aprengham de cor lo que 'l poble canta é imprimimho a nostras obras, y la terra 'ns ho premiará ab l'amor que 'ns guanyarém dels vertaders aymadors de las glorias del país.

Aixís, joves dotats d'inspiració musical, un esfórs y podréu agermanar la novella escola catalana literaria ab la que feu vosaltres novella escola musical. La vida de la primera tè d'esser pregó de bona sort per la segona.

Féu-vos admirar pels estranys per lo sant amor a la nostre pàtria.

No deixeu que sigan tan sols los poetas los quins adornin de llorer la testa de la musa catalana; no permetau que sas proesas literarias quedin estancadas y conegudas tan sols dins eix cercle que tanca Catalunya; feu vosaltres, músichs, per medi del llenguatge universal, que 's la música, que 'ls de fora casa pujan admirar nostre patriotisme y nostre amor a tot lo que sia nascut de Catalunya, y per fi, apres d'esfórsos nobles, pogáu un jorn dir: «Hem deixat de ser rutinari per ser nous, y més acostats al esperit de nostre país. Hem enriquit al mon de un nou genre de música: hem fet una escola.» L'art vos ho agrahirá, la pàtria també.

MODEST VIDAL.

À LA MEMORIA DEL EMINENT ACTOR

EN JULIÀ ROMEA.

SONET.

Sangrents los peus, per un camí d'espigas
S'en va l'home a trovar sa sepultura;
Hi arriba... hi baixa al fi... y allà s'atura
Tot són alé d'aspiracions divinas.

De són orgull las repugnantas ruinas
Trepitja al fi lo món ab planta impura...
Y dura sa memoria lo que dura
Una ratlla en las aigües cristallinas.

Tú no ¡Romea! Tú, de ta grandesa
Al arribá a la tomba, sols la escoria
Ne deixas en son fons, d'ella despresa.

La veuhen ja 'ls que 'n guardan greu memoria,
Y es sols la tomba, baix tos peus sotmesa,
L'últim grahò del temple de ta gloria.

LA ÚLTIMA IL-LUSIÓ.

SONET.

La vida es arbre; lo frondós fullatje,
 Que ab ricas perlas la rosada mulla,
 Ne guarda una il-lusió dins cada fulla
 Guarnint los brassos del esbelt brancatje.
 S'apaga 'l sol del cor; bruns fèr l'oratje
 Que al arbre sachsejant per graus desfulla,
 Y lo fullam, arreu, vâ hont lo vent vulla;
 Mes, sempre groch y sech, lluny del ramatje.
 Llavors li resta al arbre, verda y sola,
 Una fulla á quí 'l vent també mou guerra:
 Es l'última il-lusió que 'ns aconsola.
 Qui pensa viurer no guardantla, s'erra.
 Puig, si arrencada per los aires vola,
 L'arbre s'inclina, mor, y cau en terra.

FREDERICH SOLER.

HISTORIA DELS JUEUS.

De un manuscrit del segle passat intitolat:
Llibreta, en que se refereix la historia dels
Jueus, desde la mort de Herodes, fins a la úl-
tima destrucció de Jerasalém, y se refereixen
las sectas de ells, y la fatal condició després de
la ruina de Jerasalém, copiem lo que segueix:

Los Jueus se dividiren en tres sectas, de Fariseus, Sadduceus, y Herodians, de las que fa memoria lo Evangeli. Però Joseph Hebreu, no refereix la secta dels Herodians, y anyadeix la secta dels Essenos á la secta dels Fariseus y Sadduceus. Fa memoria també de la secta dels Galileus, que prevalgué poch entre ells. Lo Author de aquesta secta se judica ser un ques deya *Judas Galileo*, lo qual ensenyaba que en la terra no se havia de regonexer Senyor algun, fora Deu.

La secta del Fariseus, que ja entre los Jueus era tinguda ab gran estimació en temps del emperador *Alexandro Jannéo* era composta de certs Jueus, los quals ab las tradicions de sos antepassats fortament se adherian, y seguian un género de vida molt austér pera ser alabats dels homens. Mes, que Deu havia donat las taulas de la Lley á Moysés en la montanya de Sinai, defensaban la resurrecció dels cossos, y la pena ó premi segons los merits ó desmerits. Al contrari los Sadduceus menyspreaban las tradicions dels Jueus, y negaban la general resurrecció dels cossos, y la espiritualitat del àngels, y ànimas racionals. Los Essenos eran del tot contraris als Sadduceus; perquè defensaban la immortalitat de las ànimas, y vivian una vida mes irreprehensible que los demás Jueus. Finalment los Herodians dits tals ó del Herodes aquell que matá als Sants Ignocens, ó de aquell que vivia quant mataren á Christo, se diu que ensenyaban que Herodes era lo Messías promés; però es mes conforme que tingueren altres errors; havent Christo avisat als seus en lo capitol 8 de Sant March, y que se cautelassen de la doctrina dels Fariseus, y de la doctrina de Herodes. Aquesta secta tingué poch que la seguissen, y se perdé del tot després de la mort de Herodes.

Las altres tres sectas de Fariseus, Sadduceus, y

Essenos, que floriren cerca los temps dels Macabeos, duraren molt temps després de la destrucció de Jerusalem. A mes de aquestas sectas ni hagué de altres entre los Jueus, y foren de Samaritans, Caraitas, y Rabbanistas.

Los Samaritans tenian un gran odi als Jueus, y admetian alguns llibres de la Sagrada Escripura per authentics, exceptuats los 5 llibres de Moysés, los quals perpetuament conservaren escrits ab lletres hebreas. Los Caraitas eran uns Jueus que desprecian las tradicions. En Orient encara se conserva esta secta.

Finalment los Rabbanistas eran uns Jueus, que admetian las tradicions. y totas las exposicions dels Rabbins las tenian en gran estimació, y esta secta está escampada entre los Jueus que habitan en la Europa.

A la secta dels Jueus (parlo de la secta bona dels Jueus, antes de la vinguda de Christo), sen convertian alguns Gentils, los quals se anomenaban Proselytes. De estos ni havian de dos especies; uns que eran Proselytes de Justicia, y altres de Domicili. Los de Justicia eran aquells, que dexadas las supersticions del Gentils abrassaban la religió Judaica. Los circuncidaban, y oferian sacrifici al Deu verdader. Las donas Gentils, que sen passaban á la religió dels Jueus, las batejaban, després de haver dexat las suas supersticions, oferian sacrifici, y se collocaban en lo número de las donas Proselytes.

Aquestos nous convertits, com diuhen los Rabbins, estaban obligats á observar la Lley de Moysés, y totas las ceremonias del mateix modo que los Jueus; lo que se pot en algun modo collegir del cap. 16, v. 19, del Levitich, ahont se diu: en lo mes seté en lo dia deu del mes affigireu vostras ànimas, y no fareu ningun treball, sia ó Patrici, ó sia Foraster, que peregrina entre vosaltres. Per nom de natural, ó Foraster, dels quals allí parla la Escripura se denotan aquells que entre los jueus eran Proselytes de Justicia, los quals estaban també com los Jueus obligats á observar la Lley de Moysés.

Los Proselytes de Domicili se deyan aquells, que dexadas las supersticions gentilicas se admetian en la companyia dels Jueus, però no se circuncidaban, sinó que devant de tres testimonis Jueus, se obligaban á la observancia de set manaments del Dret natural de las gents, als quals los Jueus los anomenaban set manaments dels Noachidas ó fills de Noemo; lo primer dels quals prohibeix la Idolatria, lo segon mana que se'alabialo santíssim nom de Deu, lo tercer prohibeix lo homicidi, lo quart lo adulteri é incest, lo quint lo robo, lo sisé mana que á cada hu se ly donia lo que ly toquia, y que se obehexquia als Magistrats arbitres de la Justicia, lo últim mana que lo obs tenirse de menjar carn tallada de animal que després visquia.

Aquestos eran los manaments, que estaban obligats los Proselytes de Domicili que vivian entre los Jueus, y no tenian altra obligació, com ho insinua la Escripura, Levitici. 25. v. 20. et 21.: menjau tot alló que es limpio; qualsevol cosa emperó que es morta de en fermetat non menjen; al peregrí que está en casa vostra, donauly ó veneuly, pera que menjia; perquè vosaltres sou lo poble Sant de Deu.

Ahont la Escriptura per nom de Peregrí indica al Proselyte de Domicili que habitaba entre los Jueus, lo qual, y no los Jueus podia menjar las semblants carns. Aquestos Proselytes de Domicili encara que no fossen Jueus, ni estasen obligats á observar la Lley de Moysés, no obstant los Jueus los tenian per hobé, y los admetian en sa companyia, y creyan que mens de si ells observaban aquells set manaments ja referits, que se salvaban.

Los altres emperó homens Proselytes, que no eran ni de Justicia, ni de Domicili, lostreyan los Jueus de sa companyia, ni los dexaban habitar en Judea, ans be si semblants homens habitants en Judea molestassen, pensaban los Jueus que licitament los podian matar.

NOU FRA ANSELM. (1)

Gracies á Deu ha exit un llibre per tothom, plé de bones máximes y d' una bellesa tant alta que será sempre volgut fins á la fi de les generacions.

Prou ho diu la demanadissa d' aqueix hermós llibret, bo per aprendre de ben viure y per haurer la vera felicitat seguint llurs sentencies. L' áima en sos mes purs desitjos, l' amor en sos delicatissims sentiments, la familia en sos dolsos lligams, la pátria en son foch d' independencia, tot trovará sava dins les esparces del Nou Fra Anselm.

Prova certa y evident de ço que diem son les següents:

Fum que aviat escampa l' ayre
Flor que naix y pert sa flayre
Herba que sega 'l dallayre
Es nostra vida.

Al cel posa l' esperança
Lc mon no 'l done racansa
La pau de son cor alcança
Qui sovint prega.

Del parlar no n' uses mal
Que Deu t' ha fet racional
En la llengua del malalt
S' hi veu la febre.

Als vells no fasses agravis
Ou lo consell de sos llabis
Qu' es la crosseta dels avis
Puntal de casa.

Sien negres, sien rosses
No 't fies de certes mosses
Que á mes d' axugar les bosses
Perden les ánimes.

Perqué 'l miren pel car. e
Hi ha qui treu mes del que té,
No tingues vuyt lo gr. né
Per guardarrobes.

Corren molts esquena-drets
Que voldrán tos dinerets
Ves á l' agoyt ab aquets
Palpa-butxaques:

Quant l' olla bull salta 'l tap
L' home irat sol perdre l' cap
Y tot lo que porta al pap
Llavors ho buyda.

Ama la terra ahont has nat
La pátria es un lloch sagrat
De la llengua que has mamat
May te 'n oblides.

Ama l' avior mentre avansas
Sera les velles usances
Molts estats per ses mudances
Van de recules.

Catalans l' antich estil
De la ter a es bo seguil,
La barretina en val mil
Que la catalutxa.

Sempre qu' axó llegireu
Si de m. vos recorden
Y un Pare-nostre 'm reseu
Deu vos ho pague.

Poques vegades haviem ensopegat tanta parsimonia de poesia que fos per altra banda bellesa mes triada, y una força de lógica tan profunda tot mes ben agermanat!

Jayos hi ha que al oir les primeres paraules diuen: ¡ja 'l saviem de cor aqueix llibret quan eram xichs: y s' embadaleixen escoltant les preuades velleses y ben tost exclaman, «calla; no, aqueix es mes bònich! ¡ay fillets si seguissen llurs máximes que be qu' estarian com estavem nosaltres si de per cas practicavem lo del veli Fra Anselm: Es ben recert: que

Molts regnes tenen trontolls
Cada dia hi ha sorolls
Perque 's pelen pochs genolls
Per les esglesies.

Als ministres del Senyor
Tingals respecte y amor
Anirem molt millor
Si á ells creyessem.

Seguiuho, fills meus, seguiuho, no us empenedireu.

Y tant catalá com es! ¡quin bo que fa veurer que mentres uns mallen per perdre á Catalunya, que fins dels que's diuen aymadors de la terra alguns lo llenguatje mal parlen, ixen valents y savis escriptors que defensin l' honra y bon nom de nostra terra, qu' escriguin com escrivien los qui haguera la dissort de presenciar com l' altiua Castelia per tot lo nostre se 'n entrave, arreballant de la llengua les joyes mes volgudes!»

Visquéu molts anys, diem també nosaltres ab los vells, aquells que tant de bé fan y tantes ensenyances escampen. Deu Nostre Senyor 'ls farà veure com floreix la llavó per ells sembrada.

Lo modest estudiant de teología que be 's pot pendre per un dels Pare-Mestres mes aplomats, ha fet bona obra, que Jesuchrist agradosament l' haurá beneida y ha conquerit corona de gloria pel seminari de Vich.

JOSEPH DE PALAU Y DE HUGUET.

(1) Estampa de Ramon Anglada, Plaça Major, Vich.

TEATRE CATALÀ

À BORDO Y EN TERRA

COMEDIA EN 3 ACTES ORIGINAL

DE D. JOSEPH MARIA ARNAU.

Davant de l'escullida concurrència qu'acostuma assistir a las representacions del *Teatre Català* se va estrenar lo dimars 17 del corrent la nova comedia del reputat escriptor Sr. Arnau titulada «A bordo y en tierra.» Havent de dirne alguna cosa sens que hajam pogut llegirla per no estar al present publicada, y atenent sols en conseqüència al efecte que 'ns produï en la representació, no podrém tal vegada esser tot lo exzactes que desitjariem en nostres apreciacions, no obstant de tractarse d'una obra que, per la sensillesa de son plan general y per esser molt escassa en incidents, no demana llarch temps pera poderla ben judicar.

Naix son argument de la especial situació en que's troba *Tula*, noya que essent orfe demare, acaba de perdre també a son pare, català que havia marxat a Amèrica a fer fortuna, durant la travessia de Cuba a Espanya, hont venian abdòs pera gossar de las riquesas que aquest havia adquirit en aquell país. *Tula* no tenint mes noves sobre lo poble ahont havia nascut son pare y de sa parentela, sinó la vaga expressió de que era de la *Costa*, se veu baix la curaduria legal del *Capità* del bergantí en que feian lo viatge; y a sa arribada a Barcelona, al cuidado de *Bruno*, mariner de la confiança del capitá, y de sa muller *Munda*, parella de caracters completament oposats, y assetjada especialment per dos falsos cosins que han aperegut al reclam de sas riquesas, los quals li fan l'amor y tenen especial empenyo en recullirla en llur respectiva familia. Protegeix a un d'aquests, lo Sr. *Gil* agent enredador, ex-sastre, que ab sas manyas pot conseguir la firma de *Tula* en un document del qual després se val pera reclamar a esta judicialment. Y serveix de desenllás a la comedia la presentació per part del *Capità* de algunes cartas en que's noticia que l'pare de *Tula* havia fet testament en lo qui constaba que son apellido verdader era *Roure*, haventlo canbiat en *Robles* durant sa vida, seguint la ridicula costum d'alguns catalans que van a Cuba; ab lo que quedan destruidas totas las esperansas dels pretenents que fundaban llur dret en lo apellido de Robles, y s'acaba lo terç y últim acte ab la promesa de casament que's fan *Tula* y lo *Capità*.

Com se veu per esta curta ressenya, lo pensament general de l'obra es nou. En ella hi ha tipus ben triats com los de *Bruno*, *Munda* y l Sr. *Gil* y ls quals posa de relleu lo talent del autor; mes d'altre part la sensillesa del enredo que no dona lloch pera fer entrarhi incidents y detalls variats, fan que la comedia, si be reuneix qualitats bonas com la naturalitat del llenguatge, la lleugeresa en la versificació, la perfecta pintura de dits tres caracters y la boniquesa de dos ó tres quadros de un efecte de bona llei, com los dels finals dels actes primer y segon, tinga certa monotonia y sia pesada en algunas escenas per la repetició de las mateixas situacions. Diguinhó sinó las primeras del terç acte y algunas del segon.

Tot lo qu'hem manifestat, fá considerar possible que dita acció s'haguera pogut reduir a mes limitat espay que l de tres actes, axís com lo títol podria esser mes apropiat al argument, puig lo que porta sols está justificat per una expressió posada en boca de Bruno en l'última escena de la comedia.

Reasumint direm que l'obra es regular, y que entremitj d'alguns defectes, resplandeix en ella, si bé que no ab molta vivesa, las qualitats que han dat nom al autor de *La Pubilla del Vallés* y de *Un Pollastre aixelat*.

En la execució estigué molt bé la Srta. Pí en son difícil paper de *Tula*, axís com la Sra. Mirambell en lo de *Munda*. Los Srs. Fontova, Clucellas, Soler, Fuentes y Llimona interpretaren també ab inteligencia los respectius. Lo conjunt no obstant se ressentí de la falta d'ensaigs.

Tots los actors, aixís com l'autor Sr. Arnau, foren cridats a l'escena al final dels actes primer y tercer y durant lo segon.

Avans d'acabar la present ressenya, direm qualcuna cosa sobre una qüestió ab que's relaciona la nova producció del Sr. Arnau. Nos referim a la costum d'alguns autors d'escriure obras dramáticas bilingües. Si be no diré a que exa costum constitueix un defecte en lo terreno artístich, creyem si, que tal circumstancia no pot esser favorable a que una obra ocupe un bon lloch en ell. Quan tan se recomana l'unitat de lloch, y també la de temps, pera las produccions que han de possarse en escena, no déu esser molt convenient proscriure l'unitat de llenguatge, puig la falta d'esta, encara que no afecte la part intrínseca de la obra, li quita quelcom de caràcter y constituint una dificultat pels autors, produeix un efecte estrany y certa violència en lo publich.

Axó 'ns mou a desitjar que l Sr. Arnau no escullixi pera sas obras arguments en que sia necessari l'us de dos ó mes idiomas com ho es en «A bordo y en terra.»

A. A. y P.

Barcelona, Janer 1871.

ANACREONTICA.

Diumenge quan d'ofici
surtian, a t' amiga
vaig deturá en la plassa
per sebre qué motiva
la mala cara, nena,
que'm fas desde alguns dias.
Ab mí estás enutjada,
segons ella s'esplica,
perque en lo ball de plassa
tingué la fellonia
de dar una besada
a ta galteta fina,
quan vareig ferte creure
que baix parlar t' volia.

Per ço recantme, nena,
que ab mí estigas renyida,
proposo las paus ferne
dient, si t' plau, que vingas.
sota la salsareda
que prop la font se cria
y allí sols ab los arbres
y de companya lliures,
si vols podrás tornarme
lo bés de mon delict.

JAUME RAMON Y VIDÁLES.

ANÉCDOTAS Y CURIOSITATS LITERARIAS.

Felip IV, que també tenia fums de poeta escrigué una vegada quelcunas octavas reals, y ensenyantlas á Quevedo, li preguntá:

—¿Qué te n' apar, Quevedo, d' aquestas octavas reals?

—Que res tenen de *reals* sinó 'l ser fetas per V. M. contestá 'l poeta.

Dos germans, poeta l' un y músich l' altre, molestavan á Boileau molt sovint, donantli versos que segons ells, havian fet ab gran inspiració.

—¿Quí de 'ls dos fà 'ls versos?—preguntá una vegada 'l célebre poeta, á lo que contestá 'l músich.

—Mon germà, y jo 'is canto.

—Donchs jo 'ls, xiulo—replicá Boileau.

A mitjan segle passat ecistien en Catalunya los següents documents, escrits en *papyrus*, notables per esser de la última época en que s' usá aquell pera l' escriptura, las dimensions de quals fulls variavan desde 12 á 6 pams de longitud y de 2 y mitj á 5 quarts de latitut.

En la Catredal de Vich.

Una butlla de Joan XIII, any 971, dirigida als Arquebisbes y Bisbes de las Galias y ecsspressa que á petició del comte Borrell; respecte d' estar Tarragona ocupada pels moros y essent llunya l' esperansa de recobrarla, transfereix la pòtestat y primacia de l' esglesia de Tarragona á la de Ausona (Vich), y que Atto, novament Bisbe d' ella, será en avant Arquebisbe d' Ausona.

Altra del mateix, Papa é igual any, concedeix á Atto lo *Pali*, propi de la dignitat arquebisbal.

Altra del mateix, dona per nula l' elecció de Neofit per Bisbe de Girona, per no haverlo demanat lo poble, ni elegit lo clero, y encarrega á Atto, Arquebisbe d' Ausona lo govern d' aquella esglesia.—No 's pot llegir l' any de sa fetxa.

Altra de Gregori V, (998) menciona la degradació de Guadald, intrús Bisbe d' Ausona, y la confirmació d' esta dignitat en Arnulph son competidor, y l' haver quedat convensut aquell en lo Concili general Romá en que hi assistiren l' Emperador Othom, molts Bisbes, y 'l comte Armengol fill de Borrell.

Altra de Banet XII (978), dirigida al Bisbe Froyla, confirma á la Mitra de Vich las possessions y expresa los límits y extensió de la Diócesis.

En la Catredal de Girona.

Una de Formós (891) confirmatoria de las donacions fetas á la santa esglesia de Girona.

Altra de Romá (900) confirma tots los bens á la matexa esglesia.

En la de la Seu d' Urgell.

Una de Silvestre II, (1001) confirma los privilegis concedits y donacions fetas á la santa esglesia de Girona.

En lo monastir de Ripoll.

Una de Agapit II, (951) concedeix á Arnulph Abat de Ripoll y á son monastir alguns privilegis, confirmant á tots dos llur possessió.

Altra de Sergi IV, (1011) concedeix al Abat Oliva y al mateix monastir molts alous y honors que llargament se descriuhen.

En lo de San Cugat.

Una de Silvestre II, (1002) confirmant las donacions de Carlo Magno fundador de dit monastir y de alguns comtes de Barcelona, cremadas quan en l' invasió sarrahina foren morts l' Abat, molts monjos é incendiat l' arxiu. Se veuhen al peu d' esta butlla las següents firmas: *Raimundus Comes; Berengarius Comes; Raimundus Comes* que successivament aprovaren lo contengut.

Altra de Joan XVIII, (1008) confirma y novament concedeix tot quan posseia lo dit monastir en lo espiritual y temporal.

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS DE BARCELONA.

Als experts y honorables trovadors y escriptors de Catalunya y de tots los comtats y antichs reyalmes ahont la nostra llengua es parlada ó coneguda, los set Mantenedors del CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS DE BARCELONA en l' any XIII de llur restauració; salut.

Per tal de donar cumpliment á la comanda honrosa que 'l respectable Cos d' Adjunts nos feu lo dia XXXI de Desembre d' antany, vos pregam de que vingau á pendre part en los JOCHS FLORALS DE MDCCCLXXI, que regits serán per lo present cartell, desitjant á vosaltres alta inspiració y clar enginy, y á nosaltres llum y bon acert per judicar, y premiar als mes dignes.

Lo primer diumenge del Maig vinent, á VII del mes, se farà una festa poética dels JOCHS FLORALS, y adjudicats serán als autors de les tres millors poesies que 'ns serán trameses, los tres premis ordinaris, oferta que sol fer l' Excelentíssim Ajuntament de Barcelona, graciós protector y ja de temps antich aymador de la Gaya Ciencia.

La primera joya ó premi, que es una ENGLANTINA d' OR, será donada á aquell qui haje mes ben trovât sobre fets històrichs ó gestes glorioses de Catalunya, qualsevulla sien, ó be sobre usatjes y costums de la nostra terra benvolguda; essent preferida en igualtat de mérit la composició escrita á faysó de românc ó de llegenda.

Dela segona joya, la VIOLAD' OR Y ARGENT, se'n farà entrega al autor de la millor composició lírica, sia moral sia religiosa.

La terça joya, que anomenám *premi d' honor y cortesia*, ó lo de la FLOR NATURAL, será per lo qui haje fet mes bona composició en vers; y la qüestió de que tracte se dexe al gust y franch arbitre dels trovadors. Qui obtinga est premi, deurá totduna ferne present á la dama que elegirá, la qual com se solha en les antigues festes consemblants, donará les altres joyes als guanyadors que en la cerimonia sien.

Ademes podrà haverhi los accésits y mencions honorífiques que 'ls Mantenedors judiquen per ben merecuis.

Les composicions haurán d'esser escrites en antich ó modern català literari d'est Principat ó dels reyalmes de Mallorca y Valencia; essent igualment admeses en quis un dels dialectes del migjorn de la França, si llurs autors, fugint d'altres estils de parlar estranys al pays de la llengua d'oc, fan per escriureles a la manera mes simil del antich provençal ó català literari.

D' mes á mes l' *Ateneo Català*, aymador de les lletres de la nostra terra, té oferta com altres anys una MEDALLA DE COURE per adjudicarse, en lo present, ja que en lo passat no ho pogué esser, al autor d'una novela escrita en llengua catalana, sobre fets esdevinguts des lo començament de la guerra de Successió fins á la fi de la guerra de l'Independencia, haventse de donar marcada força á la pintura de costums de l'època per l'argument triada.

Axi matex, lo Dr. D. J. C. y S. Pbre., «desitjant protegir lo conreu de las lletres catalanas,» fa lo present d'una MEDALLA D'OR, que será per l'autor del millor treball en català, optant al lema. «Memoria històrica de la Oratoria sagrada catalana.»

La societat *La Jove Catalunya*, cumplint ab un dels objectes per que ha sigut fundada, ofereix un BROU D'OLIVERA D'ARGENT, al autor de la millor Oda catalana en que, bax lo titol de la dita Societat, se cante l'esperit novell de la nostra terra.

Segons acort de XX de Desembre de MDCCCLXIX lo Consistori se reserva per un any, comptat des lo dia de la festa, la propietat de les composicions premiades ab joya ó ab accésit.

Les composicions que opten als premis adalt dits no podrán presentarse ja estampades, y s'haurán de entregar al Secretari del Consistori (carrer mes bax de San Pere, núm. 37, segon pis) per esser rebudes abans del mitgdia del primer d'Abril, unint á cascuna un plech clos que contindrà lo nom de son autor y durá per sobrescrit lo titol y lema de la composició ab que s'acompanye.

Los plechs que contindrán los noms dels autors que no hajen tingut premi, serán cremats en lo matex acte de la festa.

Que Déu Senyor nostre vos dò á tots la claretat del enteniment, la pàtria lo foch del amor y l'esdevenidor corones de gloria.

Lo cartell present fou firmat en la ciutat de Barcelona als XI dies del més de Janer de MDCCCLXXI, per los set Mantenedors.

Estanislaú Reynals y Rabassa, President.—*Miquel Victorià Amer y Omar*—*Joseph de Argullol y Serra*.—*Rafel Ferrer y Bigné*.—*Xavier Llorens y Barba*.—*Joseph de Palau y de Huguet*.—*Joan Montserrat y Archs*, Secretari.

NOVAS.

En lo vinent número comensarém á donar en forma de folletí, pera que se'n pugui formar un llibre, la Crònica de Esteve Gilabert Bruniquer, obra inédita del segle XVII ab una ressenya de la vida del mateix per En Francisco Maspons y Labrós. Creyem que nostres subscriptors nos agraïràn la dita publicació, coméns d'altres que 'ns proposem fer, á fi de donar á conexe en lo que pugam, lo tresor que en llibres antichs té nostra literatura.

S'ha comensat á imprimir en la estampa de Verdaguer, la col·lecció de rondallas catalanas que ab lo titol de *Lo Rondallayre*, té aplegadas En Francisco Maspons y Labrós.

S'ha entregat á la empresa del *Teatre Català* un drama en quatre actes, titolat *Caritat*, de nostre bon amic En Joaquim Riera de Girona.

L'amistat que 'ns uneix ab En Riera, nos priva de fer lo mes petit elogi de sa obra; mes, creyem que 'l publich que assisteix á las representacions del teatre de Romea, rebrá ab gust l'última producció del jóve gironí.

Dintre breu temps se posará en escena en lo Teatre Català, una nova comedia en tres actes, original del popular escriptor dramatch En Frederich Soler, mes conegut per Serafi Pitarra, titulada: *Los polítics de gambeto*.

Si no estem mal informats, lo dia quatre d'est més es lo senyalat pera sortir en esta ciutat lo primer número de una revista quinzenal *La Llar*, dedicada á la instrucció y educació de la dona, que, segons se despren del prospecte, dirigirá nostre amic En Felip de Saleta.

Ben-vinguda sia nostra germana.

Llargua vida y molta suscripció es lo que li desitxem.

Se 'ns ha dit que va á publicarse á Mallorca, una revista catalana y castellana.

Molt nos alegrarém de que exis sia, per molt que 'ns requere la barreja de las duas lleognas. Mes, ara comensau; poch á poch se va lluny.

Desd' ara li doném la ben-vinguda.

Lo dilluns de la semana passada, tingué lloch en lo Teatre Romea lo benefici del primer actor del género comich Sr. Fontova. Se posaren en escena y foren molt ben rebudes las següents produccions: *Rabiar á tiempo*, pessa en un acte, *Las Quintas*, drama en dos actes y la nova comedia del popular autor En Serafi Pitarra, titulada: *Un ciri trencat*, també en dos actes. De esta 'ns ocuparem detingudament.

Lo jove é il·lustrat escriptor En Joaquim Maria Bartrina, de Reus, fa algun temps está recullint materials pera la publicació d'una *Colecció de corrandas populars catalanas*. N'hem tingut ocasió de llegir algunas y podem manifestar que dignament poden posarse al costat de las millors que posseeix la literatura castellana.

RECLAMS.

NOU FRA ANSELM. Se ven á dos sous en la llibreria de Anglada, Viçh, plassa major. En Barcelona, en la llibreria de N' Eudalt Puig, al mateix preu.

LOS EGOISTAS. Comedia en tres actes per En Serafi Pitarra, se ven á vuit rals en la llibreria de N' Eudalt Puig.

S'ha overt un CENTRE DE OBRAS CATALANAS, ANTIGUAS Y MODERNAS, en la llibreria de Llordachs germans *La Anticuaria*, archs de S. Sebastià, núm. 5, about se trobaran un gran nombre de las obras que fins ara s'han publicat en llengua catalana.

JOCHS FLORALS DE 1870. Se troban de venda en la llibreria dels Hereus de N' Pau Riera. Se ven á 16 rals.

Lo secretari de la Redacció, JOSEPH THOMÁS.

Estampa CATALANA, Petritxol, núm. 6.